

Strategie proměny sídliště Dubina – Závěrečná zpráva z participativního procesu,
**Příloha 1: Návrh aktivit a řešení vybraných problémů sídliště Dubina – kompletní
přehled**

Problém / slabá stránka / zjištění	Zdroj zjištění	Aktuální stav	Navrhované řešení	Konkrétní projekty	Garant
TOP 6 prioritních problémů a jejich řešení					
Chybějící místo pro setkávání a kulturu – konání sousedských a veřejných akcí, oslav, kroužků, místo, kde mohou jít maminky s malými dětmi – herna, kavárna, kultura, atd.	PS; Rozhovory; Pozorování; Dotazník; projekt Com.Unity.Lab	Obyvatelé odjíždějí z Dubiny trávit volný čas jinam. Z dotazníků je patrná poptávka po takovém místě přímo na Dubině, včetně dodatkových služeb v podobě kavárny, herny, atd. Fungující SVČ s omezenou nabídkou služeb, případně bez dostatečné propagace. Chybějící centrum je akcentováno i v rámci sociálních odborů a aktivit, jejich optikou je, ale zdůrazňována i důležitost zázemí pro sociální služby. Je tedy nutné, v případě realizace, propsat potřebu větších kapacit sociálních služeb do Komunitního plánu.	Vybudování kulturně-kreativního centra s nabídkou a zakomponováním nejvíce poptávaných služeb na Dubině – kavárna, herna, relax. Včetně zázemí pro sociální službu (s nutností navýšení kapacit v rámci Dubiny). Možnost využít stávající budovy, kde sídlí SVČ-Dubina. Jedná se o budovu v majetku SMO/MOb.	Kulturně-komunitní centrum	SMO, MOb, soukromý provozovatel

Problém / slabá stránka / zjištění	Zdroj zjištění	Aktuální stav	Navrhované řešení	Konkrétní projekty	Garant
<p>Vnitrobloky a zeleň, včetně nevyužívaných betonových pláček</p>	<p>PS; Rozhovory; Pozorování; Dotazník</p>	<p>V současné době je na Dubině nedostatečné využití zelených ploch a vnitrobloků – velké množství neupravených ploch, starých betonových pláček, které nejsou využívány a obyvatelům se nelíbí, nemají funkci.</p>	<p>Intenzivnější a pravidelná údržba zeleně, případně nová výsadba v místech, kde je potřeba.</p> <p>Vytvořit prostory pro sezení a setkávání se.</p> <p>Betonové pláčky – zrušit nebo jim dát nějakou funkci – např. podpora a rozvoj aktivit občanů (bottom-up řešení).</p> <p>Dostat do prostoru všechny generace - najít využití pro všechny věkové skupiny.</p> <p>Zpracovat na kultivaci prostorů okolo vstupů do domů.</p> <p>Využít volné plochy k vytvoření atraktoru, který na Dubinu přiláká i obyvatele z jiných částí Ostravy, např. místo s nabídkou aktivit pro teenagery (skatepark, parkour, částečně krytá hala na tyto sporty).</p>	<p>Iniciační veřejné prostranství – MAPPa</p> <p>Adoptuj plácek</p> <p>Příspěvek na zakoupení rostlin na předzahrádky bytových domů</p> <p>Zvýšená údržba zeleně a nové výsadby v místech, kde je to potřeba</p> <p>"Atraktor" pro Dubinu – krytý skatepark, parkour, lezecká stěna, apod.</p>	<p>SMO, MAPPa, MOB</p>

Problém / slabá stránka / zjištění	Zdroj zjištění	Aktuální stav	Navrhované řešení	Konkrétní projekty	Garant
<p>Okolí podchodů – brány do sídliště</p>	<p>PS; Rozhovory; Pozorování; Dotazník</p>	<p>V současné době fungují jako průchozí místo do sídliště (zejména podchod u tramvajové zastávky Antonína Poledníka), bez toho, že by se zde chtěl někdo zastavit a trávit čas – místo pro srocování negativně vnímaných komunit, patologické jevy, atd.</p>	<p>Vytvořit z těchto míst multifunkční a dle potřeby proměnlivý prostor.</p> <p>Jedná se například o vhodné místo pro kavárnu s prostorem pro rodiny s dětmi (dle dotazníků je po této službě poptávka).</p> <p>Možnost umístění tržnice s pořádáním pravidelných trhů v této do sídliště vstupní lokalitě.</p> <p>Vytvořit prostor pro streetart, mural, apod.</p> <p>Tato místa, ale nejen ta, osadit tzv. mobilním mobiliářem (lavička, ale zároveň i stánek pro trhy).</p> <p>Vytvořit u vstupů do sídliště prostor pro komunikaci a informování veřejnosti.</p> <p>Výrazně zkvalitnit osvětlení – atraktivní a účelné a doplnit kamerovým systémem.</p>	<p>Iniciační veřejné prostranství – MAPPA</p> <p>Nový mobilní mobiliář</p> <p>Tržnice a pravidelné trhy v lokalitě "malého Alberta"</p> <p>Mural v/u podchodu Antonína Poledníka</p> <p>Kvalitní / designové osvětlení podchodů Antonína Poledníka</p>	<p>SMO, MAPPA, MOb, místní aktéři – majitelé obchodů, služeb</p>

Problém / slabá stránka / zjištění	Zdroj zjištění	Aktuální stav	Navrhované řešení	Konkrétní projekty	Garant
<p>Image – Dubina není místem, kde chtějí lidé žít celý život a je na ni nahlíženo jako na vyloučenou lokalitu</p>	<p>PS; Rozhovory; Pozorování; Dotazník</p>	<p>Dubina je vnímána jako stigmatizovaná lokalita s negativní pověstí v rámci celé Ostravy. Místními však tak negativně vnímána není – asi pouze 23 % obyvatel města má z Dubiny špatný pocit.</p>	<p>Větší propagace a informovanost o "dobrých" věcech a aktivitách, které se na Dubině dějí.</p> <p>Atraktor, který přiláká na Dubinu i obyvatele a návštěvníky z jiných částí města, případně jiných okolních měst. Může se jednat o kvalitní veřejné prostranství s pravidelnými trhy, lokalita s nabídkou aktivit pro teenagery (skatepark, parkour, částečně krytá hala na tyto sporty) nebo kulturně-komunitní centrum s kvalitní nabídkou aktivit a služeb.</p> <p>Připravit na Dubině vhodná místa a prostory pro nové podniky a služby (kavárny, apod.), které lokalitu pozvednou a pozitivně zviditelní - vycházet pronajímatelům/vlastníkům vstříc, vytvářet pro ně vhodné podmínky</p>	<p>Kampaň "Dubina – dobré místo k životu"</p> <p>"Atraktor" pro Dubinu – krytý skatepark, parkour, lezecká stěna, apod.</p> <p>Příprava a nabídka nebytových prostor a vhodných podmínek pro nové služby a podnikání.</p>	<p>SMO, MOB, MAPPA, místní aktéři a organizace</p>

Problém / slabá stránka / zjištění	Zdroj zjištění	Aktuální stav	Navrhované řešení	Konkrétní projekty	Garant
Problematika levných bytů a „kupčení“ s nimi (tzv. obchod s chudobou)	PS; Rozhovory; Dotazník	Existující materiály a know-how Agentury pro sociální začleňování (ASZ) - zkušenosti s obchodníky s chudobou z jiných obcí; na Dubinu místními aktéry potvrzeno stěhování obyvatel ze SVL z jiných částí Ostravy (např. Mariánské Hory a Hulváky – lokality Červený kříž, Bedřiška).	Spolupráce a dobrá praxe s ASZ – výkup bytů, komunikace s vlastníky, důsledné kontroly ze strany hygieny a hasičů. Nejedná se však o zaručený recept, ale o provozní zkušenosti, jak je možné případně skrze stávající legislativní rámec znepříjemnit tento druh „podnikání“.	Navázání užší spolupráce s ASZ	SMO, MOB + ASZ
Patologické jevy a kriminální chování a snížený pocit bezpečí ve večerních hodinách	Data; PS; Rozhovory; Pozorování; Dotazník	Fungující aktivita v rámci programu prevence kriminality – Otevřená hřiště. Klasické aktivity a pomoc ze strany MPO, včetně požadavků na zvýšený dohled kolem škol.	Zkvalitnění veřejných prostranství a zeleně , tak ať zde nejsou místa, kde je možné toto chování provozovat a činy páchat. Zvýšený dohled na kritických místech. Zlepšený stav prioritních míst, jako jsou vstupy do sídliště (podchody, zastávky MHD, atd.).	Zvýšená údržba zeleně a nové výsadby v místech, kde je to potřeba Zvýšený dohled MPO na prioritních místech Revitalizace podchodů – zejména podchod Antonína Poledníka	PČR, MPO, SMO
Další problémy a jejich řešení					

Problém / slabá stránka / zjištění	Zdroj zjištění	Aktuální stav	Navrhované řešení	Konkrétní projekty	Garant
Anonymita	PS; Rozhovory; Pozorování; Dotazník; projekt Com.Unity.Lab	<p>Fungující program SOUSEDSTVÍ.</p> <p>V roce 2024/25 MOB uspořádal první velkou sousedskou slavnost "Stůl na Dubině" s předpokladem jejího pokračování i v dalších letech.</p> <p>Na multidisciplinárních týmech (MdT) problematika anonymity potvrzena, ale její řešení není pracovním tématem setkávání.</p>	<p>Pokračování dotačního programu SOUSEDSTVÍ a dalších obdobných aktivit - např. Tvoříme prostor, participativní rozpočet, "Adoptuj plácek", Příspěvek na zakoupení rostlin na předzahrádky bytových domů, apod.</p> <p>Veřejné akce - Stůl na Dubině, Dubina fest, Zažít Ostravu jinak, atd.</p> <p>Vybudování místa pro společné setkávání se a akce pro veřejnost - Kulturně-komunitní centrum.</p> <p>Zvelebení veřejných prostranství směrem k většímu prostoru pro setkávání, případně vybudování tržnice a obdobných veřejných míst.</p>	<p>SOUSEDSTVÍ Náš Jih Adoptuj plácek</p> <p>Stůl na Dubině, sousedské slavnosti, DubinaFest, Zažít Ostravu jinak</p> <p>Příspěvek na zakoupení rostlin na předzahrádky bytových domů</p> <p>Kulturně-komunitní centrum</p> <p>Místo pro pořádání pravidelných trhů</p> <p>Doplnění laviček a relax zón do vnitrobloků</p>	MOB, místní aktéři a organizace

Problém / slabá stránka / zjištění	Zdroj zjištění	Aktuální stav	Navrhované řešení	Konkrétní projekty	Garant
<p>Budoucí stárnutí obyvatelstva</p>	<p>Data; PS; Rozhovory; Pozorování</p>	<p>Na MdT od zapojených aktérů zaznává reflexe rozevírání nůžek mezi staršími a mladšími obyvateli Dubiny – zhoršování vztahů, strach seniorů chodit ven apod.</p> <p>V současné době na Dubině nefunguje "klub seniorů" a Ti musí dojíždět za touto aktivitou jinam.</p> <p>Výrazné stárnutí populace Ostravy potvrzeno v rámci Demografické prognózy, kterou si město nechalo zpracovat.</p>	<p>Zlepšení image Dubiny a přilákání mladých obyvatel - nabídka specifických služeb pro tuto skupinu - kavárny, herny pro děti, cowork, kvalitní restaurace, kvalitní veřejný prostor.</p> <p>Vytvořit místo pro setkávání obyvatel - kulturně-komunitní centrum.</p> <p>Nabídka bytů pro mladé rodiny - Koncepce politiky bydlení.</p> <p>Mezigenerační aktivity - sousedské slavnosti, práce MŠ a ZŠ se seniory.</p> <p>Nabídka kulturních aktivit pro seniory přímo na Dubině - schází "klub seniorů" v této lokalitě.</p>	<p>Kulturně-komunitní centrum</p> <p>Kampaň "Dubina – dobré místo k životu"</p> <p>Koncepce politiky bydlení města Ostravy</p> <p>Klub seniorů Dubina + spolupráce se ZŠ/MŠ</p>	<p>SMO, MOB, NNO, školy</p>

Problém / slabá stránka / zjištění	Zdroj zjištění	Aktuální stav	Navrhované řešení	Konkrétní projekty	Garant
Finanční negramotnost	PS; Rozhovory; Dotazník	Vnímáno jako celoostravský problém, nikoli jen vázaný na Dubinu. V lokalitě působí poradna Charity sv. Alexandra a SVČ, ale je potřeba více propagovat, případně přilákat mladé generace.	Propagace aktivit poradny Charity sv. Alexandra a SVČ, případně nalákání k tomuto tématu skrze jiné aktivity SVČ. Výuka finanční gramotnosti na dvou ZŠ na Dubině.	Propagační kampaň služeb a aktivit SVČ a Charity Zakomponování výuky finanční gramotnosti do plánu výuky ZŠ	SMO, MOB, ZŠ, SVČ-Dubina, Charita sv. Alexandra
Silná segregace veřejného prostoru podle pohlaví a věku	PS; Rozhovory; Pozorování	Na Dubině schází aktivity a místa, kde se mohou pohybovat a trávit volný čas obyvatelé zejména ve věku 10+ let. Velká část obyvatel tráví volný čas mimo Dubinu.	Vytvořit inkluzivní a proaktivní veřejný prostor , ve kterém bude nabídka trávení volného času pro všechny generace a pohlaví. Dbát na estetiku veřejného prostranství a místa , která jsou určena pro trávení volného času mládeže, tak aby byl přívětivý i pro ženy/dívky.	Skatepark, parkour a částečně krytý prostor pro tyto aktivity.	SMO, MOB

Problém / slabá stránka / zjištění	Zdroj zjištění	Aktuální stav	Navrhované řešení	Konkrétní projekty	Garant
<p>Skladba obyvatel – obyvatelé čerpající příspěvky na živobytí, koncentrace osob vyžadujících sociální podporu, drogově závislí jedinci, problematické komunity a skupiny obyvatel</p>	<p>Data; PS; Rozhovory; Pozorování; Dotazník</p>	<p>V lokalitě se zvyšuje počet osob, které pobírají příspěvek na živobytí.</p> <p>V rámci MdT zmiňováno, že zdejší cílová skupina - např. uživatelů návykových látek, tak je pro sociální služby obtížně dostupná kvůli vysoké míře anonymity, resp. že i když do lokality docházejí, tak se jim nedaří s klienty nasítovat/propojit.</p>	<p>Viz. problematika "obchodu s chudobou".</p> <p>Zaměřit se na multigenerační a multietnické aktivity – v SVČ, na ZŠ a v případném kulturně-komunitním centru.</p> <p>Viz. body ke snižování anonymity – slouží nejen ke snížení anonymity, ale i k lepšímu přijmutí nových obyvatel v lokalitě do komunity.</p>	<p>Kampaň "Dubina – dobré místo k životu"</p> <p>Multigenerační a multietnické aktivity – v SVČ, na ZŠ a v případném kulturně-komunitním centru</p>	<p>SMO, MOB, NNO</p>

Problém / slabá stránka / zjištění	Zdroj zjištění	Aktuální stav	Navrhované řešení	Konkrétní projekty	Garant
<p>Stav okolí ZŠ</p>	<p>PS; Rozhovory; Pozorování; Dotazník</p>	<p>Zejména prostor u ZŠ Košaře je v současné době uzavřen od dalších částí sídliště (důvodem je strach o žáky ze strany školy a nepořádek z okolních podniků – disko club Áčko, apod.).</p>	<p>Zajistit fungování tohoto prostoru před i po škole – mělo by se jednat o atraktivní prostředí celý den. Vytvořit zde pocit, že „je to něčí, je to naše“. Budovat zde také vztah škola-žák, ale i z toho udělat komunitní místo, které neslouží jen škole.</p> <p>Doplnit o herní prvky pro všechny generace – sezení, skatepark, parkour.</p> <p>Zlepšit osvětlení těchto prostor.</p> <p>Místa vyžadují doplnění dalších funkcí – pojízdná kavárna, kontejner, cowork, apod.</p> <p>Celý prostor navrhovat v anti-vandal provedení, ale neuzavírat jej plotem.</p>	<p>Otevření, alespoň částečné, pro veřejnost – odstranění plotu.</p> <p>Doplnit prostor o herní prvky, relax pointy.</p> <p>Multifunkční kontejner před ZŠ – kavárna, cowork.</p> <p>Antivandal mobiliář.</p> <p>Pravidelný úklid – domluva s "negativně" vnímanými podniky v okolí.</p> <p>Zvýšený dohled MPO a odebrání prostoru z majetku školy – MOB.</p>	<p>SMO, MAPPA, MOB, ZŠ</p>

Problém / slabá stránka / zjištění	Zdroj zjištění	Aktuální stav	Navrhované řešení	Konkrétní projekty	Garant
<p>Vysoká fluktuace obyvatel</p>	<p>PS; Rozhovory; Dotazník</p>	<p>Stále se měnící obyvatelstvo, které na Dubině tzv. ani nestihne zakořenit – zvyšuje se anonymita a klesá kvalita sousedských vztahů.</p>	<p>Zlepšení image celé lokality.</p> <p>Boj proti "obchodu s chudobou" viz. body výše.</p> <p>Přilákání obyvatel, kteří budou brát Dubinu jako místo pro celý život – nabídka specifických služeb pro tuto skupinu – kavárny, herny pro děti, cowork, kvalitní restaurace, kvalitní veřejný prostor.</p>	<p>Kampaň "Dubina – dobré místo k životu"</p>	<p>SMO, MOB</p>

Strategie proměny sídliště Dubina – Závěrečná zpráva z participativního procesu, **Příloha 2: Výstupy z 1. setkání pracovní skupiny**

Pracovní skupina – Strategie proměny sídliště Dubina

Pracovní skupina se uskutečnila 24. 6. 2024 za přítomnosti celkem 23 osob – zástupců úřadu a vedení městského obvodu Ostrava-Jih, odboru strategického rozvoje a odboru sociálních věcí a zdravotnictví MMO, ZŠ Františka Formana a ZŠ Košaře, Městské policie Ostrava, MAPPA, organizace Kulturní zařízení Ostrava-Jih, Charity Ostrava, domovníků preventistů a aktivních obyvatel sídliště.

V tomto dokumentu jsou shrnuty odpovědi výše uvedených účastníků 1. pracovní skupiny na následující otázky:

- Jaké jsou hlavní problémy sídliště Dubina, které vy osobně vnímáte?
- Jaké jsou silné stránky Dubiny? (Jaký je důvod, že zde lidé a organizace zůstávají nebo se sem mají stěhovat?)
- Co je v rámci sídliště Dubina tím/těmi prioritním/i územím/i, na které by se měl proces zaměřit?
- Co by dle vás situaci na Dubině zlepšilo? (Co na Dubině schází a pomohlo by to jejímu rozvoji?)
- Jaké místo na Dubině má potenciál pro rozvoj? (Místo, kde by se s rozvojem Dubiny mělo začít.)

Hlavní problémy sídliště Dubina z pohledu jeho obyvatel a aktérů, kteří zde působí.

Mezi největšími problémy sídliště Dubina jsou zmiňováni její obyvatelé, ale to pouze jejich určitá část či konkrétní skupiny a jejich složení – koncentrace osob vyžadujících sociální podporu, drogově závislí jedinci, problematické komunity a skupiny obyvatel (např. jsou často zmiňovány komunity Romů). V budoucnu může být pro Dubinu problematické i stárí jejího obyvatelstva, v současné době má sice Dubina výrazně nižší podíl osob ve věku 65 a více let než zbytek Ostravy, ale vzhledem k tomu, že se dle názorů členů pracovní skupiny mladí na Dubinu nestěhují, tak toto může být v budoucnu problém.

S obyvatelstvem souvisí i vysoká míra anonymity, lidé se neznají a ve většině případů se ani znát nepotřebují/nechtějí. Jejich sounáležitost s místem není tak velká, a to i třeba kvůli tomu, že Dubina je místem s nízkou architektonickou kvalitou staveb a veřejných prostranství. Veřejná prostranství jsou dle názorů členů pracovní skupiny často

nevzhledná a je na nich nepořádek, zejména v blízkosti bytových domů. Bytové domy jako takové zde mají jasně převažující poměr nad dalšími stavbami (hustota zástavby), což je i jeden z důvodů toho, že sídliště často působí nepřehledně a místo jako takové celkově přelidněně a schází mu jakékoli centrum, kde se bude odehrávat „život“.

Hustá zástavba je problematická i z pohledu dostupnosti MHD, zejména z pohledu dostat se ze sídliště k tramvajové trati (dovnitř sídliště žádná linka nezajíždí). Jako problematická je vnímána i bariéra v podobě ulice Horní nebo třeba celkově špatně řešená bezbariérovost celého sídliště.

Obyvatelům sídliště schází dostupné a atraktivní volnočasové aktivity, vyžití pro mládež (dětských hřišť je relativně dostatek, ale všechna jsou stejná, unifikovaná, schází kreativita – nejen na hřištích, ale obecně ve veřejném prostoru), kultura (přímo na Dubině není kulturní zařízení, schází i třeba kavárny) a obecně místo/prostor, kde se mohou scházet spolky, komunity, ale i třeba maminky s dětmi (komunitní centrum). Stav zelených ploch je nevyhovující, jsou zde, ale není jim dána specifická funkce, neslouží pro relax obyvatel. Stejně tak je z pohledu relaxu obyvatel nedostatečně řešen i městský mobiliář (lavičky atd.).

Mnozí si Dubinu spojují také s vysokou mírou kriminality a s koncentrací sociálně patologických jevů. Obecně se jedná o část města, které nemá dobrou image, zejména mezi obyvateli, kteří přímo na Dubině nežijí. Většina z nich považuje Dubinu za místo, kde žít nechtějí.

V neposlední řadě je jako problém na Dubině zmiňováno i levné bydlení, a to zejména v souvislosti s velkou fluktuací obyvatelstva (ještě více se tím zvyšuje anonymita obyvatel) a příchodem osob s nižším sociálním statutem.

Stejně tak jako na jiných sídlištích je mezi problémy zmiňován i nedostatek parkovacích míst.

Silné stránky a důvody, proč lidé na Dubině zůstávají.

Silnou stránkou Dubiny jsou její obyvatelé (většinou dotazovaných jsou zařazeni jak mezi silnou stránku Dubiny, tak i mezi hlavní problémy), a to nejen z důvodu jejich velkého počtu (ekonomická síla, potenciál nadaných dětí a talentů vzhledem k jejich celkovému množství), ale zejména jejich patriotismus, který je zároveň základním příslibem pro budování komunit (pozitivně jsou hodnoceny již i ty nyní fungující – například vytvořené v rámci Sousedství nebo kolem sportovních klubů - hala Dubina, florbal, Dvorského hokej) a obecně pro jakýkoli rozvoj, což oplatí o celé Dubině, která je v rámci Ostravy vnímána jako místo, které je na okraji nejen geograficky a každý pozitivní posun zde bude vidět. Pozitivně je hodnocen i přístup politických a významných lokálních aktérů k rozvoji Dubiny.

Naprostá většina účastníků mluví o Dubině jako o místě, které je dobře dostupné, a to jak z jiných částí města, tak i z obcí okolních. Pozitivně je hodnocena i dostupnost MHD, a to

i přesto, že dle dat je jedna z nejhorších v Ostravě. Dubina má dobré napojení na silniční infrastrukturu (dálnice), čímž se její obyvatelé mohou jednoduše dostat do Beskyd, ale blízko mají i k dalším plochám zeleně, jako je například Bělský les. Nespornou výhodou může být tato dostupnost i pro případný rozvoj podnikatelského prostředí. Výhodou může být i nedostatek silnic uvnitř sídliště, protože skýtá více prostoru pro pěší.

Celé sídliště se může pyšnit dostatečnou občanskou vybaveností a její dobrou dostupností. Na Dubině je dostatek MŠ i ZŠ a zejména ZŠ jsou velmi dobře hodnoceny za jejich aktivní přístup nejen ke své činnosti (odbornost personálu), ale i snaze o rozvoj celé oblasti a komunity kolem škol.

Dubina je, i když to tak mnohdy na první pohled nevypadá a mnozí to tak nevnímají, místem s velkým množstvím zeleně (v určitých lokalitách je však problematický její stav) a tím pádem i s velkým potenciálem pro vytvoření relaxačních míst. Zároveň se na Dubině nachází volné plochy, které mohou sloužit k jejímu dalšímu rozvoji – podél ulice Horní.

V neposlední řadě je jako silná stránka a „konkurenční“ výhoda oproti jiným částem Ostravy, brána i cena nemovitostí, která je relativně nízká (v některých případech se naopak může jednat o nevýhodu a ukazatel poklesu lokality).

Prioritní území na Dubině, na které by se měl proces zaměřit.

Obecně se jako prioritní území, na které je potřeba se v rámci procesu proměny celého sídliště zaměřit, jeví veřejná prostranství v bezprostřední blízkosti „vstupních bran“ do sídliště – může se jednat o místa v bezprostřední blízkosti zastávek MHD a navazujících podchodů, která využívá velká část obyvatel i příchozích na Dubinu. Jsou to místa, kde se lidé setkávají a koncentrují se zde. S těmito místy souvisí i prostory v okolí velkých obchodů, jako je například prodejna Albert na ulici Aloise Gavlase a Jaromíra Matuška.

Dalšími místy, která se na Dubině, dle účastníků pracovní skupiny, jeví jako problematická a tím pádem prioritní, jsou místa v bezprostřední blízkosti vybraných restauračních zařízení a barů, jako je například Áčko a dále hlavně okolí škol (zejména ZŠ Košaře), kde se také pohybuje velké množství osob a také dětská hřiště – prostory propojující jednotlivé celky sídliště. Specifickým prostorem jsou na Dubině vnitrobloky.

Z konkrétních ulic nejčastěji zaznívala ulice V. Košaře, J. Maluchy a A. Gavlase.

Místo s potenciálem pro rozvoj, místo, kde by se s rozvojem Dubiny mělo začít.

V odpovědích účastníků pracovní skupiny vícekrát zaznívá okolí místních ZŠ, a to včetně hřišť poblíž těchto škol, anebo např. lesopark u ZŠ Košaře, případně plocha za sídlem charity (tzv. Původní Dubina). Častým tipem na rozvoj je také okolí nákupních center a větších obchodů a také jsou jako místa s potenciálem rozvoje vyjmenovány prakticky všechny podchody od ulice Horní směrem do sídliště.

Další skupina odpovědí se týká sportovních areálů, jako je bývalé „indiánské hřiště“, fotbalové v areálu basketbalového hřiště anebo bývalé baseballové hřiště, ale i neudržovaná hřiště ve vnitroblocích domů. Zajímavým námětem je také možná revitalizace výměníků Veolia anebo využití hangáru po bývalém letišti

Ze strany účastníků pracovní skupiny zazněla také konkrétní místa, jako je plocha mezi KFC a „plasmou“, okolí sportovní haly a obchodu Möbelix anebo prostor mezi Albertem a Oriem. Dále ulice Horní včetně návaznosti na podchody, místa v okolí podchodů. Dále prostor kolem ulice Antonína Poledníka, místo před Hruškou mezi ulicemi Františka Formana a Václava Jiříkovského, kde se údajně nachází betonová plocha, zmiňovaná v participativních rozpočtech.

Co na Dubině schází a pomohlo by to jejímu rozvoji.

Účastníci pracovní skupiny nejčastěji uvádějí komunitní centrum. V této souvislosti zaznívá přání vybudovat na Dubině kulturní a volnočasové centrum, kulturní centrum, anebo prostor pro setkávání. Členové pracovní skupiny navrhují také rozšíření volnočasových aktivit pro děti, vytvoření zajímavého místa pro setkávání lidí, kterým může být např. hřiště s dozorem a programem. Zaznívá také návrh na opravu a rozvoj hřišť pro všechny věkové kategorie.

Dalším návrhem je vytvoření místa pro začátek podnikání, coworkingy a obecně podpora podnikání, podpora místních obchůdků. Na Dubině schází např. jóga, barbershop, IT, kavárny a další gastropodniky. V návaznosti na zaměření se na podchody a vstupní brány do sídliště byl zajímavým také návrh na vybudování promenády mezi Albertem a Oriem. Obecně by mělo být cílem doplnění nových funkcí v území, tak ať mohou obyvatelé pracovat přímo na sídlišti a nemusí z něho odjíždět, což by mělo mít za následek i rozvoj služeb v místě.

Padají návrhy na vytvoření „kuriozit“, kterými může být socha, orloj anebo jiná atrakce, ale také kluziště nebo venkovní lezecká stěna – místa s celoměstským dosahem. Případně vytvoření významného veřejného prostranství, celoměstsky významného místa, které by přilákalo i lidi odjinud, nejen z Ostravy. Pracovat by se na Dubině mělo také se zelení, která je mnohdy neudržovaná a jednoduchou úpravou by se mohla stát místem k pobytu a odpočinku.

Mezi účastníky pracovní skupiny zazníval i názor, že by se mělo více investovat do modernizace bytového fondu, ale také by mělo dojít k řešení základních bezpečnostních problémů, jako jsou opravy nebo doplnění osvětlení na ulicích, posílení dohledu policie, prokácení nepřehledných úseků se zelení atd.

Nemusí se však jednat pouze o investiční opatření – dle některých účastníků pracovní skupiny by v místě mělo dojít, zejména ze strany města nebo obvodu k větší podpoře podnikání, ale také vzdělávání obyvatel (možnosti doučování dětí atd.) a třeba i dalších sousedských aktivit.

DUBINA

Strategie proměny sídliště Dubina - 2. setkání pracovní skupiny

---

V rámci přípravy Strategie proměny sídliště Dubina bylo cílem připravit participativní setkání, které naváže na předchozí aktivity a doplní celkové schéma příprav.

Koncepce aktivity

Úvodní představou zadavatel, odboru Strategického rozvoje MMO bylo realizovat vycházku po sídlišti spojenou s výkladem. Po vyhodnocení stavu participačních aktivit bylo dohodnuto rozšíření o navazující pracovní setkání formou kulatých stolů a skupinové diskuze.

Na základě dosavadních zjištění byl připraven dotazník sumarizující dvě témata – hledání prioritních míst proměny a identifikování poptávky po chybějících službách. Respondenti, budoucí účastníci setkání, měli za úkol předvybrané možnosti prioritizovat a zároveň okomentovat svou volbu. Výsledné pořadí určilo témata pro diskuzi a také trasu procházky.

POLYCHROME

Přípravný krok - tzv. Domácí úkol

Online dotazník vyplnilo (v době vyhodnocení) celkem 15 účastníků. Vzhledem k omezené a jasně definované skupině respondentů (pozvání hosté) nebyla sbírána statistická data. Seřazování priorit probíhalo na stupnici 1-8 (více znamená více důležitý). Vždy dvě extrémní odpovědi, dvě nejdůležitější a dvě nejméně důležitá místa) byla okomentována.

Online verze dotazníku je k vidění prostřednictvím formuláře Google Forms: <https://forms.gle/JftVwfMnuNz5xtS99>

PRŮMĚRNÁ DŮLEŽITOST	okolí podchodů a zastávek MHD	okolí obchodů	okolí restauračních zařízení	dětská hřiště	vnitrobloky	okolí ZŠ	parkové plochy a zeleň	sportoviště
	5,27	2,87	2,07	4,40	5,53	5,80	5,80	4,27
	4.	7.	8.	5.	3.	1. až 2.	1. až 2.	6.
největší pohyb lidí	Každý den chodím okolo a v podstatě tam třeba ve večerních hodinách ani radši chodit nechci, nechtím se	Každý den chodím okolo a v podstatě tam třeba ve večerních hodinách ani radši chodit nechci, nechtím se	Každý den chodím okolo a v podstatě tam třeba ve večerních hodinách ani radši chodit nechci, nechtím se			V okolí škol se vyskytuje velké množství dětí a sdružují se zde velmi často.	Protože sídliště potřebuje obecně nejvíc řešit parkování a chybějící zeleň.	Sportoviště jsou důležitá pro aktivní trávení volného času především děti a mládež. Tedy za mě je dobré vybudovat
Frekventované místo, bezpečnost a bezbariérovost					Nejbližší okolí bydlíště by mělo být bezpečné a čisté tak, aby se lidé ucházející se o bydlení v dané lokalitě nemuseli strachovat jít do domu a z domu ven.	bezpečnost dětí	Víc zeleně mezi betonovými bloky je potřeba.	Vzhledem k výše uvedené odpovědi je možné spojit revitalizaci estetickou a účelovou.

výřez vyhodnocení obsahující komentáře vysvětlující volbu důležitosti více v rámci přiloženého vyhodnocení)

Seřadte místa označovaná jako důležitá z hlediska budoucího rozvoje Dubiny od nejvíce k nejméně důležitému

Jako nejdůležitější byly shodně ohodnoceny 2 typy míst – okolí ZŠ a parkové plochy a zeleň. Průměrná důležitost 5,8.

Ilustrační odůvodnění

V okolí škol se vyskytuje velké množství dětí a sdružují se zde velmi často.

Sama pracuji na ZŠ, takže vytipovaná místa sama řeším nebo řeším se svými žáky.

Protože sídliště potřebuje obecně nejvíc řešit parkování a chybějící zeleň.

Víc zeleně mezi betonovými bloky je potřeba.

Na pomyslném třetím místě se umístilo prostředí vnitrobloků. Průměrná důležitost 5,53.

Ilustrační odůvodnění

Nejbližší okolí bydliště by mělo být bezpečné a čisté tak, aby se lidé ucházející se o bydlení v dané lokalitě nemuseli strachovat jít do domu a z domu ven.

Vnitrobloky formují celou lokalitu, jsou určeny k trávení volného času i komunitním aktivitám.

Čtvrtý nejdůležitější typ prostoru, okolí podchodů a zastávek MHD získal průměrné hodnocení 5,27 a byl tedy v těsném odstupu. Pro setkání samotné bylo rozhodnuto o spojení témat parkových ploch a zeleně a vnitrobloků do jednoho. V rámci sídliště Dubina je jen minimum čistě parkových ploch, s výjimkou tzv. Lesíku.

PRŮMĚRNÁ DŮLEŽITOST	kavárny a restaurace	kulturní centrum	trhy	dětské herny	zdravotnické služby	knihovna	drobné obchody	sportovní zařízení
	4,53 5.	5,67 1.	2,80 8.	5,40 2.	4,87 3.	3,93 7.	4,07 6.	4,73 4.
	Myslím, že kavárny (a restaurace) zažívají v této době rozmach, mohou podpořit lidi aby i volný čas trávili v lokalitě a napomoci sousedským vztahům.	Místo setkávání v rámci programové naplně	Trhy by mohli oživit tuto lokaci.	Volný čas, aktivity pro děti	Dostupnost zdravotních služeb je vždy nejvyšší prioritou.	Mám za to, že přesně doplňuje službu volenou v důležitosti 8.	Oživení Dubiny, drobné obchody = vazba kupující - prodávající	Sport je důležitou součástí našich životů, aktivní odpočinek, ale také relaxace, masáže atd.
	Kavárna je místo, relaxace a odpočinku, kdy by tento projekt mohl být propojen společně s knihovnou, která je hned na dalším místě důležitosti.	setkávání obyvatel a trávení volného času		Dětské herny mohou být spojeny s kavárnou či restaurací, což většinou jsou. Důležité je, aby se rodiče nebáli s dětmi přijít, aby herna nabízela vyžití nejen pro děti nejmenší, ale mohla mít částečně oddělení pro děti větší, což na Dubině chybí. Budují se dětská hřiště pro nejmenší děti (zpravidla ve věku 2-7 let), ale pro navazující věkové skupiny budování sportovišť či prostorů pro jejich aktivity pokulhává. Byť sportovní zařízení jsem zaznamenal s hodnocením 3 (ne příliš důležité), tak zde sportovní zařízení je, t. č. v rekonstrukci, ale chyběj celoročně dostupná sportoviště.	Zdraví jsou pro občany prioritou.		drobné obchody zvyšují pohodlí obyvatel, zejména pokud jsou zaměřeny na různé druhy zboží (železařství, galanterie, knihkupectví, obuv...)	Sportem můžeme preventivně působit na zdraví.

výřez vyhodnocení obsahující komentáře vysvětlující volbu důležitosti více v rámci přiloženého vyhodnocení)

Seřaďte služby označované jako chybějící na Dubině od nejvíce k nejméně důležitým

Z dotazování po chybějících službách vplynuly následujících 5 nejdůležitějších. Kulturní centrum (5,67), dětské herny (5,4), zdravotnické služby (4,87), sportovní zařízení (4,73) a kavárny a restaurace (4,53). Čísla v závorkách ukazují průměrnou důležitost vzniklou seřazením na stupnici 1-8. Pro navazující aktivitu byla vytvořena hypotéza, že řadu těchto služeb může integrovat kulturně-komunitní centrum, o kterém již městský obvod sám uvažuje a které by mohlo být pomyslným vlajkovým projektem.

Ilustrační odůvodnění

Místo setkávání v rámci programové naplně. (kulturní centrum)

Pro skladbu obyvatelstva, pro kultivaci, pro posilování komunity by se jistě hodilo kulturní centrum včetně edukačních aktivit. (kulturní centrum)

POLYCHROME

Myslím, že dětských heren je obecně nedostatek a v této lokalitě s množstvím obyvatel by byly rezidenty vítány. Můžou být ovšem v rámci např. kavárny. (dětské herny)

Zdraví je pro občany prioritou. (zdravotnické služby)

Setkání pracovní skupiny

Setkání s účastníky započalo před supermarketem Albert na ulici Aloise Gavlase. Trasa navazující procházky záměrně začínala u podchodu a v rámci předprostoru obchodu. Pokračovala skrz sousedící vnitroblok a byla zakončena u ZŠ Košaře. V průběhu trasy byly doplněny komentáře jednotlivých prostorů a zdůrazněny podněty pro navazující diskuzi.

Formulace zadání

Účastníci byli rozděleni do tři pracovních skupin. Každé bylo přiřazeno jedno téma - vnitrobloky a zeleň, okolí ZŠ a okolí podchodů. Úkolem bylo vydiskutovat následující otázky a formulovat tak zadání pro další kroky rozvoje sídliště: *Co očekáváte od nové podoby / modernizace?; Čemu se při rozvoji daných ploch vyvarovat?*

Záznam odpovědí vychází ze zápisových archů k jednotlivým tématům

Vnitrobloky a zeleň

- *intenzivnější a pravidelnější údržba*
- *prostory pro posezení*
- *bezúdržbová zeleň*
- *přepracovat betonové plácky, které nemají využití*
- *vyžití pro všechny věkové skupiny (ne jen dnes preferovaná dětská hřiště)*
- *místo pro veřejné aktivity*
- *podpora a rozvoj aktivit občanů (bottom-up řešení)*
- *prostor pro rozličné aktivity a služby (bez určení, jako příležitost)*
- *kultivace prostorů okolo vstupů do domů*
- *dosazování a regenerace (včetně tzv. lesíku u charity)*
- *vyvarovat se kácení lesíku*
- *pozor na hustý porost a na údržbu náročné druhy zeleně*
- *odstranit nefunkční a zbytečné ploty*

Okolí ZŠ

- *kultivace prostoru, funkční využití*

- *fungování před a po škole, atraktivní prostředí pro celý den*
- *herní prvky pro všechny generace (sezení, skatepark, parkour)*
- *kvalitní a funkční osvětlení*
- *vyvolání pocitu, že „je to něčí, je to naše“*
- *budování vztahu škola-žák prostřednictvím veřejného prostoru*
- *komunitní místo*
- *pestrost a různorodost*
- *možností je doplnění funkcí (pojízdná kavárna, kontejner, cowork...)*
- *anti-vandal provedení*
- *omezení negativních vlivů oplocení, neuzavírat plotem*
- *nejen dětská hřiště*
- *nebát se laviček*
- *pozor na sociálně nežadoucí jevy a jejich vliv*

Okolí podchodů

- *atraktivní a účelné osvětlení*
- *multifunkčnost, proměnlivost*
- *možnost prostoru pro informování veřejnosti a komunikaci s ní*
- *v navazujících prostorech vhodné umístění tržnice*
- *kamerový systém*
- *práce se zelení a její kultivace*
- *možnosti sezení, kvalitní a správně volený mobiliář, možná mobilní mobiliář*
- *celková oprava a „zpevnění“ všech prvků*
- *vhodné místo pro kavárnu nebo cukrárnu s prostorem pro rodiny s dětmi*
- *street art, ale ne grafiti*
- *pozor na hluk*

Formulace projektu

Pro druhou část aktivity byla zvolena forma celoskupinové diskuze odvozené od následujících otázek: *Jak by měl projekt komunitně-kulturního centra fungovat?; Jaké služby / funkce by měl nabízet?; Kde by měl být situován?*

Základním kamenem diskuze se ukázal být předpoklad, že centrum má navazovat na již existující a funkční místa. Synergie s nimi je důležitá, stejně tak využití současné energie a potenciálu. Z toho důvodu není jasné, zda má jít o nový objekt nebo o přestavbu objektu stávajícího. Již dnes

jsou v území místa, která nabízejí prostředí dětské herny nebo místa pro mládež (v rámci CVC) a je otázkou, jak tyto služby dále rozvíjet a využít. Klíčová je informovanost o možnostech, tak ať obyvatelé o místě vědí a jeho služeb mohou využívat. Mělo by být cíleno na skupinu ve věku 12 až 18 let, která se jeví jako podceněná. Má smysl nabízet pomoc, podporu, doučování.

Závěr a doporučení

Zjištění

V rámci souhrnu kroků byly stanoveny prioritní místa zasluhující si pozornost a definovány základní podněty pro jejich rozvoj. Průřezově je jasně patrné, že pro většinu míst je poptávána větší různorodost prostředí a jeho vybavení a hledání nových funkcí / služeb / atraktivit. Jasně patrný je rovněž požadavek po věkové a sociální diverzifikaci míst a jejich charakterů. Je jasné, že prostředí sídliště by mělo oslovovat řadu skupin, kterým dnes zázemí nenabízí. Platí to pro řešení okolí základních škol, vnitrobloky a plochy zeleně i pro pomyslné vstupy do území v místech zastávek MHD a podchodů.

Téma poptávaných služeb se ukázalo jako ne jasně vydiskutované. Množství z nich je reálně nabízeno, jen možná ne ve správné formě nebo komunikačně srozumitelným a zaznamenaným způsobem. Mělo by být dále zkoumáno podrobnější analýzou, jaké funkce jsou v místě nebo v jeho bezprostředním okolí (i když mimo hranice Dubiny samotné) již nabízeny, a tedy zda-li jde o doplnění nebo změnu fungování / nabízení.

Témata k podrobnějšímu rozpracování

Podrobnější zkoumání by mělo být zaměřeno na možné podoby okolí základních škol, především ve vztahu k představitelům škol. Žádoucí je rovněž podrobněji zkoumat formu a náplň kulturně-komunitního centra, která může být odpovědí na řadu otázek, ale jeho podoba není jasná. Především vztah existujících funkcí / služeb a jejich doplnění, provoz objektu a jeho správné zacílení. Hrozí riziko duplicity nebo nevyužití potenciálu.

Doporučení pro další participativní aktivity

Jak žádoucí se jeví zapojení širší veřejnosti především do zpracování bližší podrobnosti návrhu předprostorů základních škol. Měli by být podrobně zapojeni představitelé škol a další stakeholderi, především pro vydiskutování možných rizik. Jako klíčové se jeví rovněž zapojení samotných dětí, které může přinést zajímavé a netradiční podněty a zároveň výrazně přispět k vybudování vztahu k budoucímu výsledku.

Strategie proměny sídliště Dubina – Závěrečná zpráva z participativního procesu, **Příloha 4: Shrnutí strukturovaných rozhovorů**

Strukturované rozhovory – Strategie proměny sídliště Dubina

Strukturované rozhovory byly realizovány zaměstnanci odboru strategického rozvoje MMO v srpnu 2024. Konkrétně se jednalo o celkem 15 rozhovorů s důležitými aktéry v území, politickým vedením, zástupci úřadu městského obvodu, poskytovateli služeb v území, zástupci škol i aktivními občany Dubiny v různých věkových kategoriích. Níže je uvedeno anonymizované shrnutí odpovědí účastníků na následující otázky:

- Co je podle vás symbolem Dubiny? Co je pro vás Dubina, na co jste hrdý/á?
- Proč vy osobně na Dubině žijete / pracujete / působíte? Co vás tady drží? Co by se muselo stát, abyste se z Dubiny odstěhoval/a / přestal/a tady působit?
- Jaké jsou (pokud vůbec nějaké jsou) slabé stránky a problémy Dubiny a jak si myslíte, že se mají řešit?
- Ukažte nám na mapě Dubiny místa, která jsou:
  - problematická (mají být prioritně řešena, jak?)
  - místa, která mají potenciál pro rozvoj (může zde vzniknout nějaký zajímavý projekt, prostor, aktivita) a případně doplňte, co by se s daným místem dalo dělat
- Je něco, v čem je Dubina výjimečná, je tady něco, co funguje a jinde ne? A naopak – co jinde je a na Dubině chybí? (v pozitivním i negativním vyznění)
- Jak se dle vás Dubina vyvíjí v posledních letech? Jmenujte pozitivní příklady, které se zde dějí a má smysl v nich pokračovat nebo je rozšířit.
- Chcete na Dubině nějakou změnu, případně jakou? Co by dle vás obecně aktuální situaci na Dubině zlepšilo?
- Co konkrétního na Dubině schází? Co by sem dle vás přilákalo obyvatele, pracovníky či návštěvníky z jiných částí města nebo regionu?
- Jednou z variant „řešení“ situace na Dubině je vybudování komunitního centra (volnočasové centrum) – co by v něm podle vás mělo být za aktivity/služby? Schází vám na Dubině nějaké služby (sport, kultura, obchody apod. – konkrétně), které by bylo možné v tomto komunitním centru provozovat?

Symboly, identita

Symbolika sídliště je vnímána rozporuplně. Pro mnohé jsou hlavním symbolem vizuálně dominantní barevné panelové domy, případně specifické budovy jako „Hokejka“

nebo Integrované výjezdové centrum (IZS). Respondenti zmiňují také negativní výrazy jako „králíkárna“, „naskládané paneláky“, ale i zaneřádné vchody, zaplivané vchody a výtahy.

V některých rozhovorech byla pozitivně zmíněna komunita, existující pocit sounáležitosti mezi starousedlými sousedy. Častěji je ovšem naopak zmiňována anonymita velkého sídliště. Jen výjimečně je panelová zástavba zmiňována s kladným podtextem: „Jedno z nejmodernějších sídlišť, které se v Ostravě postavila. Poslední velká sídlištní výstavba, která v Ostravě proběhla.“

Některými respondenty je Dubina vnímána jako oblast pro určitou fázi života, buď před založením rodiny, anebo naopak pro důchodový věk. Jeden dotazovaný to shrnul slovy: „Místo, kde se poprvé nastěhují a poté jdou dál zkušenější. Místo, kde mají lidé relativně nízké náklady na žití.“

Hrdost je často spojována s konkrétními institucemi, jako je místní základní škola a její okolí, nebo s aktivitou místních občanů, kteří se snaží prostředí zlepšovat.

Co nás na Dubině drží / Co nás motivuje k odchodu

Většina respondentů na Dubině žije z pragmatických důvodů, jako byla dostupnost levnějšího bydlení, přidělení bytu nebo dědictví. A tím pádem i k setrvání na Dubině je motivuje levné bydlení, ale i dostatek stromů a zeleně, případně blízkost do hor a přírody, vzhledem k poloze na kraji Ostravy. Klíčovým faktorem, který obyvatele na místě drží, je výborná dopravní dostupnost (tramvajové spojení do centra i do zaměstnání v průmyslové zóně) a kompletní občanská vybavenost v docházkové vzdálenosti. Pro lidi, kteří na Dubině působí profesně, ale nebydlí zde, představuje motivaci pro setrvání také nízká cena nájmu pro komerční prostory: „Kdybychom dostali nabídku na stejný objekt v centru za stejné peníze, odešli bychom odsud.“ Obdobně pro lidi, kteří na Dubině bydlí, by motivací pro odchod z Dubiny byla dobrá příležitost k bydlení v jiných částech města, příležitost najít pěkný levný byt jinde. K odchodu motivuje také zástavba vysokých paneláků, chybějící pocit bezpečí.

Na co jsme hrdí

Značná část dotazovaných pozitivně zmiňuje zeleň na Dubině a blízkost Bělského lesa, který se nachází poblíž, od sídliště Dubina jej však odděluje rušná silniční komunikace ulice Horní a kompaktní zástavba na druhé straně této ulice. Rozsáhlá lesní (lesoparková) plocha Bělský les byla v jednom rozhovoru označena dokonce charakteristikami „plíce“, „oáza“. Podobně blízkost Beskyd, které jsou z jižního okraje Ostravy na dohled, je důvodem hrdosti anebo spokojenosti.

Důvodem hrdosti anebo pozitivní identifikace s Dubinou jsou také konkrétní zařízení či objekty: sportovní hala, Integrované výjezdové centrum (které se ale nachází na katastru Nové Bělé, těsně za jihovýchodní hranicí Dubiny). Častěji než konkrétní objekty, jsou pozitivně zmiňovány konkrétní fenomény: dobré dopravní napojení,

dostupná doprava, blízkost tramvajových zastávek (přitom z pohledu dat se jedná o jedno z nejhorších dostupností v rámci města), levné bydlení pro mladé rodiny, dobrá dostupnost škol (na relativně malé ploše jsou zde dvě ZŠ) a volnočasové aktivity nabízené zdejšími školami.

Problémová místa

Nejčastěji je jako problémové místo uváděn tzv. malý Albert (supermarket Albert poblíž tramvajové zastávky Antonína Poledníka na ulici Aloise Gavlase). Malý Albert je hodnocen jako „centrum všeho špatného“ (citát) anebo (objektivně) jako bezprizorní plocha, kolem níž se shlukuje mládež a kde se na lavičkách, u dřevěných stánků a kolem kašny shromažďují „pochybní“ lidé. Podobná charakteristika je uváděna pro přilehlé ulice kolem malého Alberta, ale také pro volné/otevřené plochy v okolí dalších obchodů.

Opakovaně a negativně jsou zmiňovány výstupy z podchodů od tramvajových zastávek. Z pohledu bezpečnosti nejsou ale jako problematické hodnoceny samotné podchody, nýbrž spíše jejich návazná prostranství (např. právě před malým Albertem).

Negativně jsou hodnoceny také vnitrobloky (oktagony). Jedná se o místa, kde je velká koncentrace obyvatel, a proto je zde i zvýšený výskyt problémů a patologických jevů.

Negativně, byť méně dramaticky než okolí malého Alberta, je popisováno také okolí tzv. velkého Alberta (hypermarket Albert poblíž tramvajové zastávky / uzlu MHD Dubina), kde je zničená cyklostezka a poničený chodník, těžko využitelný pro vozíčkáře nebo maminky s kočárkem.

Vedle sportovní haly na Dubině byl vybudován parčík, který je však nepřístupný od sídliště, chodníky jsou jen ze směru od ulice Horní. Navíc zde není vzrostlá zeleň, vůbec zde není stín, na lavičkách se přes den ve výhni proto nedá sedět. Na části ulice Františka Formana, ale i jinde, chybí vzrostlé stromy u domů, takže do paneláků praží slunce.

Problémové fenomény

Skladba obyvatel, obyvatelé čerpající příspěvky na bydlení. „Hodně feťáků.“ „Romové tu dělají nepořádek.“ – Těmito charakteristikami a slovy je nezřídka popisována sociální struktura obyvatel, zejména v částech Dubiny kolem zastávek MHD Antonína Poledníka a Václava Jiříkovského. Zpravidla negativně je hodnocen přístup lidí, jejich chování k veřejnému prostoru. Jako příklad toho, že je k okolí možno se chovat zodpovědně a angažovaně, jsou uváděny sousedské projekty podpořené veřejnými prostředky z participativních rozpočtů.

S bezohledným vztahem k veřejnému prostoru souvisí další typy patologických jevů a kriminálního chování: vandalismus, poškozování venkovního mobiliáře (mj. odpadkových košů), drobné krádeže a přepadení, ale i vloupání do objektů.

„Po setmění má člověk třeba s přítelkyní nebo rodinou strach se po Dubině procházet. Několikrát jsem byl svědkem dealování na veřejnosti.“

Jako patologická a nežádoucí je dotazovanými vnímána také chybějící finanční gramotnost mladých lidí a chudoba spojená s finanční negramotností.

Značně problémovým a aktuálním fenoménem je vysoká fluktuace obyvatel: „Lidi se stěhují tam a zpátky, tam zpátky. Málokteří jsou starousedlíci. Mladí často hledají byt jinde už po krátké době.“

Problémovým fenoménem Dubiny je rovněž absence přirozeného centra: „Není tu žádné náměstí a není tu nějaké kulturní centrum, jako má Zábřeh a Hrabůvka.“ Z urbanistického okruhu témat je také negativně zmiňována hustá zástavba, velká koncentrace lidí v domech: „Na jednom fleku je hodně bytových jednotek, na jednu bytovou jednotku jsou 2, 3, 4 auta, nebylo to takhle dimenzováno původně.“

V téměř všech rozhovorech je jako problémová oblast zmiňována absence některých druhů občanské vybavenosti a služeb. Konkrétně jsou to:

- kino
- kavárny
- bazén
- parky
- dětská hřiště s jiným zaměřením, než jsou děti z MŠ (např. věk 12-18 let)
- lavičky a místa k posezení

Vedle objektivních jevů se zásadním problémem Dubiny zdá být také její image. Na Dubinu je nahlíženo jako na vyloučenou lokalitu, takto je vnímána především lidmi, kteří na Dubině nežijí, často ale i místními: „Je tak vnímána. Spousta lidí na ni nahlíží takto, aniž by taková byla.“

Místa s potenciálem

Respondenti vidí velký potenciál v nevyužitých betonových plochách ve vnitroblocích, které by se daly přeměnit na místa s relaxační zelení anebo sportoviště. Často zmiňovaným objektem je „Hangár“, který by mohl sloužit pro volnočasové aktivity (lezecká stěna, laser game, atp.) a také je zmiňována betonová plocha v současné době bez využití u tohoto objektu. Rozvojový potenciál mají také areály škol (jejich sportoviště a hřiště, případně zahrady), respektive jejich předprostory, které by se mohly více otevřít veřejnosti. Konkrétně je zmiňován také prostor bývalého baseballového hřiště, kde by mohlo vzniknout nové sportovní zázemí. Zmiňováno je i okolí tramvajové smyčky a prostor u sportovní haly, která je však v současné době v rekonstrukci – místo by se však v budoucnu dalo využívat pro pořádání fanouškovských akcí.

Zcela konkrétně je zmiňován více respondenty i tzv. lesík u ZŠ Košaře, který má dle nich potenciál pro vytvoření místa pro relaxaci či sportovní vyžití.

Místem, které v současné době nemá vůbec dobrou pověst, ale naopak je tím pádem i místem s velkým potenciálem, je prostor před prodejnou Albert na ulici Aloise Gavlase. Jedná se prostor, který tvoří vstup do celého sídliště a obecně je možné taková místa na Dubině považovat za místa s potenciálem pro rozvoj služeb.

Na Dubině se nachází také spousta výměníků tepla. Pokud by energetické společnosti více investovaly do infrastruktury, výměníky by byly nahrazeny modernější infrastrukturou, přestaly by být využívány pro distribuci energie a daly by se využít pro jiné účely ve prospěch obyvatel, tak jako je to známo už i z jiných měst v ČR.

Vývoj v posledních letech

Hodnocení vývoje sídliště Dubina v posledních několika letech ze strany respondentů rozhovorů je smíšené. Pozitivně jsou vnímány investice do veřejného prostoru, jako jsou opravy chodníků, zateplování domů, výsadba zeleně a zejména potom realizace projektů z participativního rozpočtu nebo dotačního programu Tvoříme prostor. Naopak negativně je hodnocen sociální vývoj, kdy respondenti pozorují příliv nepřizpůsobivých občanů a nárůst problémů s tím spojených, což vede k pocitu stagnace nebo úpadku kvality života. Dvojsečným fenoménem, šancí i problematickým rysem Dubiny, jsou relativně velké byty a levné náklady na bydlení. I přes tyto problémy je však na Dubině patrný nárůst občanské aktivity a zájmu lidí o své okolí.

Požadované změny do budoucna

Obyvatelé a aktéři si přejí především změnu pověsti Dubiny a zlepšení sociálního klimatu, čehož by se mělo dosáhnout legislativní regulací obchodu s chudobou a posílením bezpečnosti v území, a to nejen po setmění. V rovině fyzického prostředí je poptávka po transformaci betonových ploch na zelené oázy, doplnění mobiliáře (lavičky, koše) a vytvoření míst pro setkávání místních obyvatel i komunit. Důležitým požadavkem je také vytvoření nabídky pro teenagery, kteří se nyní „flákají“ na ulicích, a zajištění aktivit, které by udržely na sídlišti ekonomicky aktivní rodiny. Šancí pro budoucí rozvoj Dubiny je podle dotazovaných práce s mládeží.

Co na Dubině schází a přilákalo by sem nové obyvatelé a návštěvníky

Aby se Dubina stala cílem návštěvníků, případně domovem pro nové obyvatelé, navrhuje respondenti vybudování unikátního zařízení nebo atraktoru, který schází v jiných částech města nebo je alespoň méně častým jevem. Nejčastěji padají návrhy na velký aquapark či krytý bazén s wellness, lezecké centrum v Hangáru, nebo velké atraktivní dětské hřiště regionálního významu (podobné Kouparku v Radvanicích). Dalším lákadlem by mohly být kulturní akce, trhy nebo sportovní události. Někteří jsou však skeptičtí a domnívají se, že Dubina zůstane primárně rezidenční zónou bez ambice lákat turisty či si dokonce takovéto atraktivity v území nepřejí.

Vize komunitního a volnočasového centra

Panuje shoda na potřebě multifunkčního centra, které by sloužilo všem generacím. Mělo by obsahovat kavárnu (která na sídlišti citelně chybí), hernu pro matky s dětmi, klubovny pro seniory a v ideálním případě i prostory pro teenagery (např. vnitřní skatepark nebo parkour). Důležitou součástí by měl být sál pro kulturní akce (divadlo, koncerty, přednášky) a prostory pro vzdělávání či coworking. Centrum by nemělo konkurovat stávajícím školám a SVČ, ale doplňovat je, a mělo by být napojeno na venkovní sportoviště.

Strategie proměny sídliště Dubina

Dotazníkové šetření na sídlišti Dubina, Ostrava

Závěrečná zpráva

Analýzu dat provedly a zprávu vypracovaly

Dr. Dawn Norris

Ostravská univerzita
Katedra sociologie
dawn.norris@osu.cz

Dr. Nicole Horáková Hirschlerová

Ostravská univerzita
Katedra sociologie
nicole.horakova@osu.cz

Obsah

Manažerské shrnutí: výsledky dotazníkového šetření na sídlišti Dubina	3
1. Úvod.....	4
2. Popis sběru dat	5
3. Sociodemografické ukazatele datového souboru	6
4. Sociální klima na sídlišti Dubina	9
5. Volnočasové aktivity: kde tráví respondenti výzkumu svůj volný čas?.....	11
5.1. Preference rezidentů Dubiny.....	Chyba! Záložka není definována.
6. Jak vnímají respondenti služby na sídlišti?.....	13
7. Odstěhovat se nebo zůstat na Dubině?	18
7.1 Důvody pro stěhování se z Dubiny: analýza klíčových faktorů.....	19
7.2 Důvody plánovaného stěhování z Dubiny: přehled respondentů	20
8. Závěr	21
Literatura	22
Seznam grafů	23
Seznam tabulek	23

Manažerské shrnutí: výsledky dotazníkového šetření na sídlišti Dubina

- **Sociodemografická struktura:** Většinu respondentů tvořily ženy (65,6 %), přičemž nejpočetnější skupinou byly osoby ve věku 27–45 let (45,6 % celkového souboru). Dlouholetí obyvatelé Dubiny (více než 10 let) představovali 68,8 % dotazovaných. (str. 6 – 8)
- **Sociální klima:** Většina respondentů hodnotila vztahy se sousedy pozitivně: 40 % jako „dobré“ a 27 % jako „velmi dobré“ či „výborné“. Celkem 65 % respondentů se na Dubině cítí „dobře“ nebo „velmi dobře.“ Negativní pocity uvedlo skoro 23 % dotazovaných. (str. 9 – 11)
- **Trávení volného času:** Více než polovina dotazovaných obyvatel Dubiny (51,6 %) tráví svůj volný čas rovnoměrně na Dubině i mimo ni. Přibližně čtvrtina (25,3 %) tráví většinu svého volného času přímo na sídlišti, zatímco něco málo přes 23 % preferuje trávení volného času mimo komunitu, ve které žijí. (str. 11 – 13)
- **Využití služeb:** Více než 80 % dotazovaných obyvatel Dubiny využívá služby nabízené přímo na sídlišti. Pokud jde o nakupování, 85 % obyvatel Dubiny vyřizuje své nákupy v místních obchodech. (str. 13 – 14)
- **Dostupnost služeb:** 42 % všech respondentů se domnívá, že nabídka služeb na Dubině by měla být rozšířena. V oblasti komerčních služeb by respondenti uvítali zejména kavárny a širší nabídku restaurací. Nekomerční služby však považují za mnohem důležitější – největší zájem je o relaxační zóny a kulturní centrum. (str. 14 – 17)
- **Důvody stěhování:** Pětina respondentů (20,2 %) plánuje během následujících pěti let opustit Dubinu. Nejčastější důvody zahrnují nedostatečnou velikost bytů, touhu po klidnějším prostředí a blízkost přírody. (str. 18 – 21)
- **Infrastruktura:** Často zmiňovaným problémem je nedostatečná kapacita parkovacích míst, která negativně ovlivňuje každodenní život obyvatel sídliště, ale i návštěvníky či osoby, které zde pracují. (str. 15)

1. Úvod

Dotazníkové šetření pro projekt „*Strategie proměny sídliště Dubina*“ bylo navrženo za účelem sběru informací o kvalitě života obyvatel dané lokality. Hlavním cílem šetření je získat podrobné poznatky o tom, jaké služby obyvatelé Dubiny potřebují, jak tráví volný čas a jak by bylo možné zlepšit zázemí pro jejich volnočasové a komunitní aktivity. Výsledky šetření budou sloužit k podrobnému zmapování sociálního klimatu na sídlišti Dubina, čímž napomohou při formulaci účinné strategie pro zvýšení spokojenosti a kvality života místních obyvatel.

Na základě původních požadavků statutárního města Ostravy bylo stanoveno, že šetření má zahrnovat minimálně 100 vyplněných dotazníků v tištěné formě. Navíc byla plánována distribuce dotazníků online, která umožní oslovit širší okruh respondentů. Průběžně byl sledován průběh sběru dat a v případě potřeby bylo zajištěno oslovení specifických cílových skupin. V rámci kvótního výběru byl stanoveno získat odpovědi od různých skupin obyvatel s následujícími minimálními počty: děti do 14 let (15 dotazníků), mládež ve věku do 26 let (25 dotazníků), senioři (65+ let) s minimálně 25 dotazníky, rodiče s dětmi do 14 let (15 dotazníků), lidé, kteří na Dubině pouze pracují či studují (15 dotazníků) a dlouholetí obyvatelé (6 a více let) s minimem 25 dotazníků. Původní plán zahrnout do dotazování děti do 14 let jsme opustily z důvodu požadavků GDPR a nutnosti získat souhlasy rodičů. Minimální věk respondentů byl proto stanoven na 18 let a odpovídajícím způsobem byly upraveny i počty respondentů.

Obsahově dotazník zahrnuje témata, která reflektují klíčové aspekty života v této lokalitě, konkrétně:

- otázky týkající se délky bydlení na Dubině,
- volnočasové aktivity a možnosti trávení volného času,
- využívané služby a služby, které na Dubině chybí,
- sociální klima na Dubině,
- důvody pro případné odstěhování,
- sociodemografické údaje.

Tato data jsou klíčová pro identifikaci hlavních potřeb místních obyvatel a přispějí k návrhu efektivních změn na sídlišti Dubina.

V Ostravě, 15.11.2024

Nicole Horáková Hirschlerová & Dawn Norris

2. Popis sběru dat

Sběr dat k projektu „*Strategie proměny sídliště Dubina*“ probíhal kombinací dvou metod: PAPI (*Pen and Paper Interviewing*) a online dotazování CAWI (*Computer Assisted Web Interviewing*). Cílem využití těchto metod bylo zajistit co nejširší zapojení obyvatel sídliště Dubina.

Metoda CAWI zahrnovala online dotazník, který připravili pracovníci odboru Strategického rozvoje Magistrátu města Ostravy (MMO) prostřednictvím aplikace Google Forms. Dotazník byl propagován na webu strategického plánování *fajnOVA* a šířen prostřednictvím jeho sociálních sítí a dalších komunikačních kanálů *fajnOVA*, města Ostravy a městského obvodu Ostrava-Jih. Online šetření probíhalo od 29. října do 5. listopadu 2024 a poskytlo respondentům jednoduchou a pohodlnou možnost zapojení. Prostřednictvím této metody bylo **získáno celkem 306 vyplněných dotazníků**.

Současně probíhal sběr dat metodou PAPI přímo na sídlišti Dubina. Tento způsob zahrnoval osobní kontakt s obyvateli prostřednictvím dotazníků v papírové podobě, které respondenti vyplňovali s pomocí studentů Katedry sociologie a pracovníků odboru Strategického rozvoje MMO. Sběr dat PAPI byl zahájen ve čtvrtek 24. října a probíhal v různých etapách a v různých lokalitách sídliště Dubina. Hlavní fáze sběru se uskutečnila v úterý 29. října, kdy byl postaven stánek MMO u „malého Alberta“ v blízkosti tramvajové zastávky Antonína Poledníka. Tento strategický bod umožnil získat odpovědi od širokého spektra respondentů. Sběr dat PAPI byl ukončen 30. října 2024 a touto metodou bylo získáno **celkem 175 vyplněných dotazníků**.

Celkový počet vyplněných dotazníků z obou metod činil 481, přičemž 175 dotazníků bylo získáno metodou PAPI a 306 metodou CAWI.

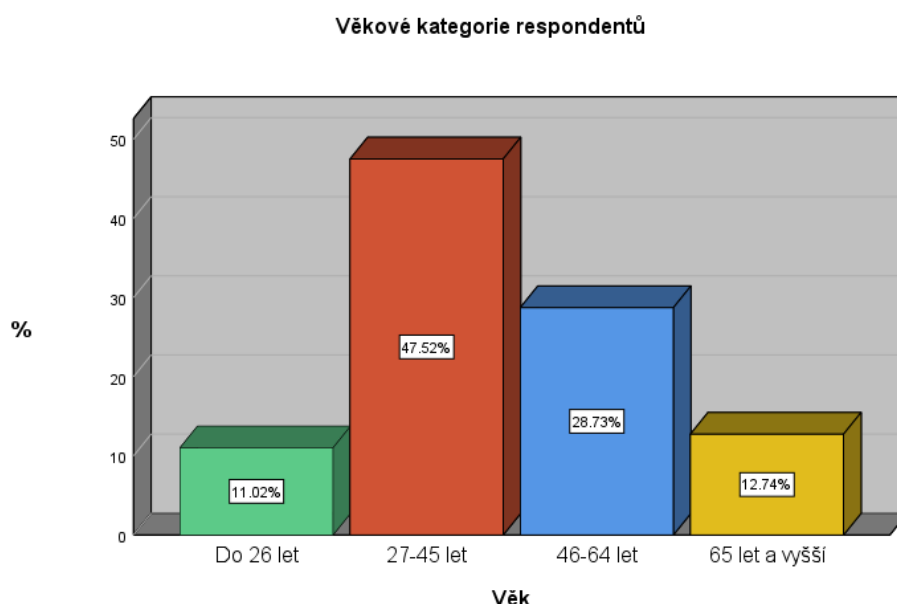
3. Sociodemografické ukazatele datového souboru

Sociodemografické údaje respondentů dotazníkového šetření přináší vzhled do struktury obyvatel sídliště Dubina, i když se **nejedná o reprezentativní soubor respondentů**. Šetření se zúčastnilo celkem 481 respondentů, mezi nimiž bylo 155 mužů (32,2 %) a 316 žen (65,6 %), což představuje výraznou převahu žen. Deset respondentů (2,3 %) se rozhodli na otázku o pohlaví neodpovědět.

Celkem **372 respondentů (77,3 %)** uvedlo, že **bydlí přímo na sídlišti Dubina**. Zbývajících **109 dotazovaných (22,7 %) nebydlí na Dubině**, ale pobývají tam z jiných důvodů, např. na Dubině pracují, podnikají, nebo mají jiné důvody k pravidelnému pobytu jako například rodinné příslušníky.

Rozložení respondentů podle věku ukazuje, že 11,2 % dotazovaných (51 osob) tvoří mladí lidé do 26 let. Výraznější zastoupení mají respondenti ve věku 27–45 let, kteří představují 47,5 % (220 osob) z celkového počtu. Věková skupina 46–64 let čítá 133 respondentů (28,7 %), zatímco senioři ve věku 65 a více let tvoří 12,7 % respondentů (59 osob). Uvedený **věkový profil respondentů** poukazuje na to, že na Dubině převažují **obyvatelé v produktivním věku** (353 osob), ale zároveň je zde zastoupena i starší populace (59 respondentů ve věku 65+). 19 respondentů neodpovědělo na tuto otázku.

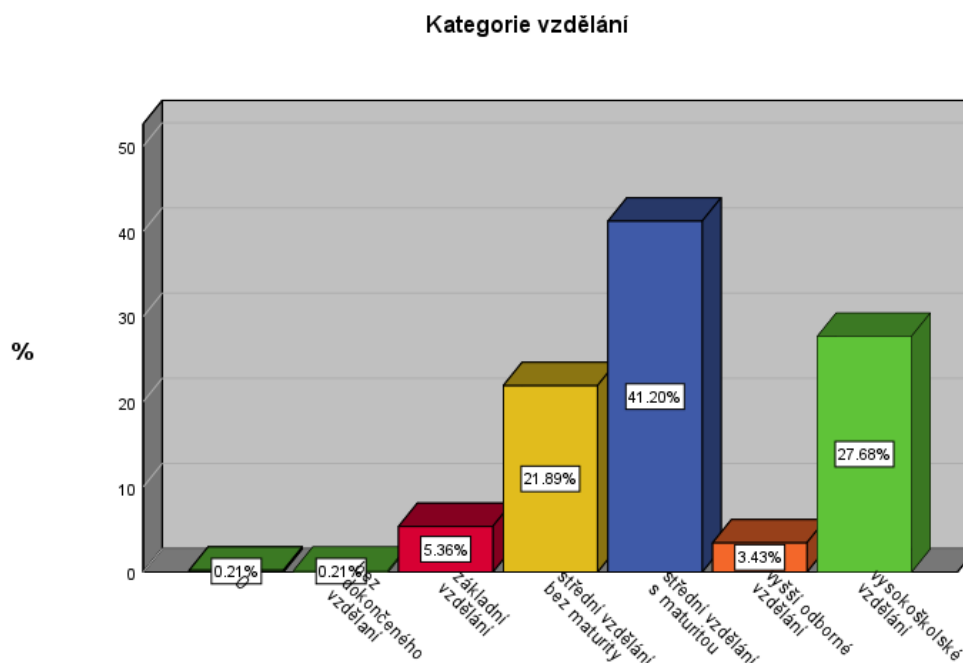
Graf 1: Věková struktura respondentů

Zdroj: vlastní

Vzdělání respondentů (nejvyšší dosažené vzdělání) se pohybuje napříč všemi stupni, přičemž **největší podíl má středoškolské vzdělání s maturitou** – 192 osob (41,2 %). Druhou největší vzdělanostní skupinu představují vysokoškolsky vzdělaní respondenti, kterých je 129 (27,7 %). Středoškolské vzdělání bez maturity má 102 osob (21,9 %). Uvedený vzdělanostní profil poukazuje na relativně vysokou úroveň vzdělání v této lokalitě a může mít pozitivní dopad na komunitní soudržnost i angažovanost obyvatel v místních aktivitách.

Graf 2: Vzdělanostní struktura respondentů

Zdroj: vlastní

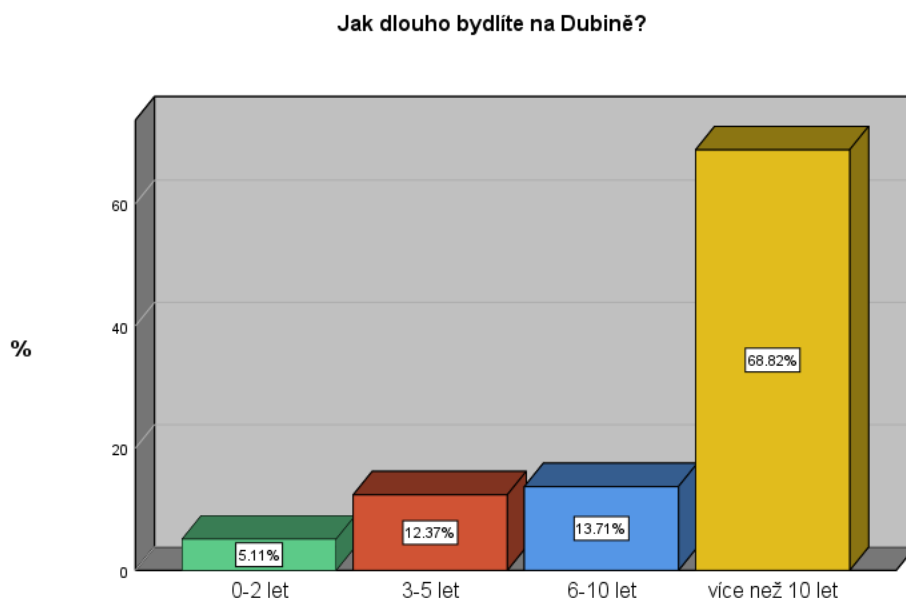
Z dotazníkového šetření vyplynulo, že **více než dvě třetiny respondentů** (372 osob, tedy 77,3 %) jsou **obyvateli sídliště Dubina**. Na druhé straně šetření zahrnovalo i **109 respondentů (22,7 %)**, kteří na Dubině nežijí, ale lokalitu navštěvují např. kvůli práci, studiu nebo kvůli jiným činnostem.

Dlouhodobý charakter pobytu na Dubině naznačují výsledky otázky na délku bydlení ve sledované lokalitě. Více než polovina dotazovaných žijících na Dubině, konkrétně **256 osob (68,8 %)**, zde žije déle než 10 let. Dalších **51 respondentů (13,7 %)** obývá Dubinu 6 až 10 let, zatímco **46 osob (12,4 %)** zde žije mezi třemi a pěti lety. Méně než 3 roky na Dubině bydlí pouze **19 respondentů (5,1 %)**. Data ukazují na **stabilní sousedskou komunitu s nízkou fluktuací** obyvatel, což přispívá k pevným společenským vazbám a stabilnímu sociálnímu prostředí.

Na jedné straně může relativně nízký podíl nově příchozích naznačovat, že lokalita není pro nové rezidenty příliš atraktivní. Může to být důsledkem negativní image sídliště. Na straně druhé jsou nově příchozí obyvatelé vnímáni starousedlíky negativně, jelikož jsou symbolem změn a transformací, kterým musí relativně stabilní komunita sídliště čelit.

Obecně sociodemografická struktura respondentů potvrzuje, že Dubina je charakteristická stabilní komunitou se silnými sousedskými vazbami, ale také naznačuje potřebu rozvoje v oblasti atraktivity bydlení a posílení pozitivního obrazu lokality. Struktura respondentů, tedy kombinace dlouholetých obyvatel a osob z okolí, poskytuje široké spektrum podnětů pro plánování rozvoje a strategie změn na Dubině.

Graf 3: Délka bydlení na Dubině

Zdroj: vlastní

Další sociodemografické údaje ukazují, že **většina dotazovaných (52,5 %, tedy 244 osob) žije v domácnosti bez dětí mladších 18 let.** To naznačuje, že značný podíl obyvatel Dubiny tvoří domácnosti bez závislých dětí; uvedený podíl však může souviset i s vyšším věkem respondentů. Sedmnáct osob neodpovědělo na otázku, zda v jejich domácnosti žijí děti mladší 18 let.

V domácnosti s jedním dítětem mladším 18 let žije 104 respondentů, což představuje 22,4 % z celkového počtu respondentů. Dalších 92 osob (19,8 %) má dvě děti mladší 18 let. Pouze

25 respondentů (5,4 %) uvedlo, že mají v domácnosti tři a více dětí mladších 18 let, což ukazuje na relativně malý podíl větších rodin v této lokalitě.

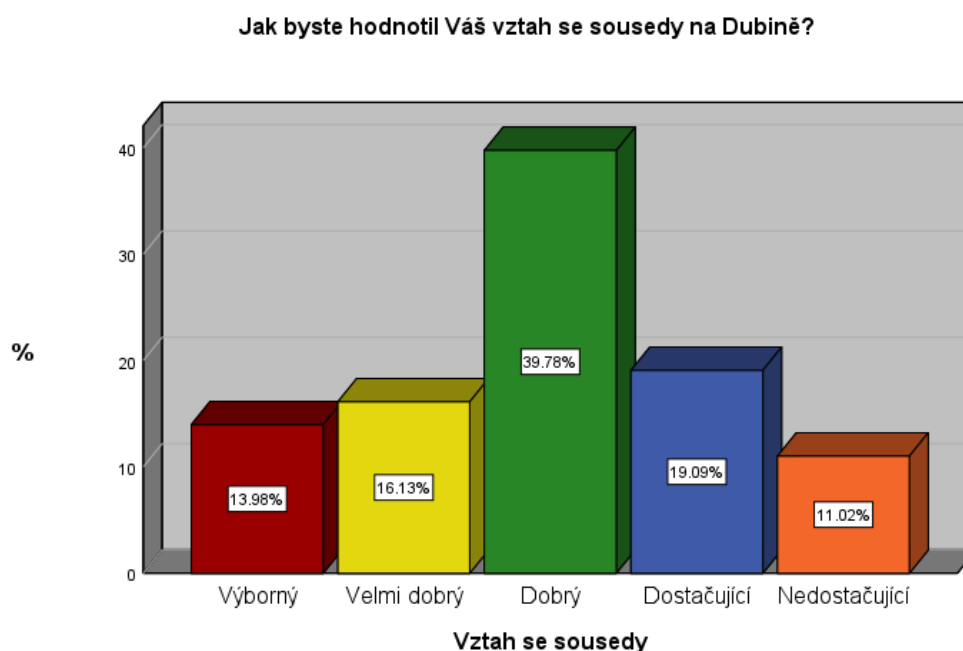
4. Sociální klima na sídlišti Dubina

Zabývat se sociálním klimatem určité lokality je zásadní, protože klima přímo ovlivňuje kvalitu života a míru spokojenosti obyvatel lokality. Sociální klima zahrnuje takové aspekty jako jsou mezilidské vztahy, pocit bezpečí, přístup ke kvalitním veřejným prostorům, a možnosti pro setkávání a vzájemnou podporu. Dánský architekt a urbanista Jan Gehl upozorňuje ve svých dílech na význam kvalitního veřejného prostoru a poukazuje na to, že města by měla být plánována především s ohledem na lidi, nikoliv na dopravu nebo infrastrukturu. Podle Gehla mají veřejné prostory sloužit jako „místa pro lidi“, kde se mohou lidé setkávat, interagovat a rozvíjet smysl pro komunitu a sounáležitost. Kvalitně navržené prostředí podporuje aktivní účast obyvatel, jejich angažovanost a bezpečí, což je klíčové pro udržitelné sociální vztahy a rozvoj dané lokality.

V rámci dotazníkového šetření na sídlišti Dubina byly respondentům žijícím na Dubině položeny dvě otázky zaměřené na sociální klima; konkrétně na vztahy se sousedy a na to, jak se respondenti na Dubině cítí. Výsledky ukazují převážně pozitivní vnímání sousedských vztahů. **Přibližně 40 % dotázaných (148 respondentů) označilo svůj vztah se sousedy jako „dobrý“**, dalších **16,1 % (60 respondentů)** hodnotilo tento vztah jako „velmi dobrý“ a **14,0 % (52 respondentů)** dokonce jako „výborný.“ Na druhou stranu, méně než jedna třetina respondentů považuje sousedské vztahy za nedostatečné. **Dostačující vztahy** uvedlo **19,1 % (71 dotázaných)**, zatímco **11 % (41 respondentů)** hodnotí vztahy jako **nedostačující**.

Uvedené zjištění nepodporuje všeobecné vnímání Dubiny jako anonymního sídliště, ale naopak ukazuje, že většina obyvatel sídliště Dubina zažívá pozitivní vazby se svými sousedy, což přispívá k sociálnímu klimatu lokality a potenciálně ovlivňuje celkovou spokojenost s bydlením na sídlišti.

Graf 4: Hodnocení sousedských vztahů na Dubině

Zdroj: vlastní

Druhá otázka týkající se sociálního klimatu na Dubině se zaměřovala na celkový pocit jednotlivců z prostředí sídliště, tedy jak se na Dubině lidé cítí při každodenním pobytu a jaký vztah si k prostoru vytvářejí v širším kontextu. Tato otázka byla položena všem respondentům – bez ohledu na to, zda žijí na Dubině, či nikoliv (ačkoli 77 respondentů se rozhodlo na ni neodpovědět).

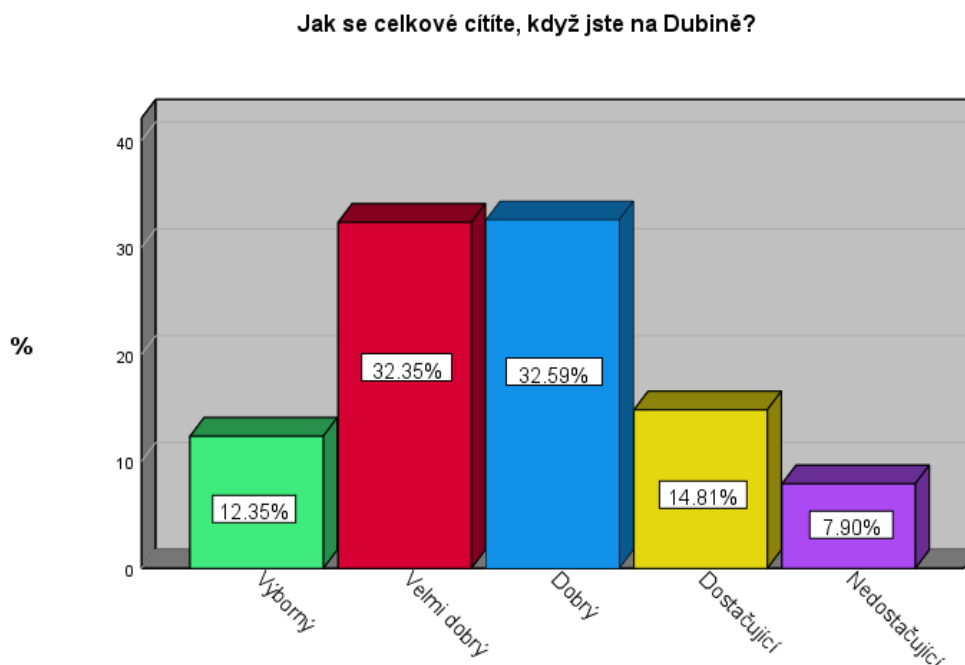
Výsledky jsou vesměs pozitivní: většina respondentů pociťuje v prostoru sídliště příjemné emoce a pocit pohody. Konkrétně se **32,6 % dotázaných (132 osob) na Dubině cítí „dobře“**, a téměř shodné procento, **32,3 % (131 respondentů)**, se cítí „velmi dobře“. Dalších **12,3 % (50 dotazovaných)** uvedlo, že se na sídlišti cítí dokonce „výborně“.

Naopak negativní pocity zaznamenala méně než čtvrtina respondentů. Celkem **14,8 % (60 osob)** uvedlo, že se na Dubině cítí „špatně“ a **7,9 % (32 respondentů)** se zde cítí „velmi špatně“.

Na základě výsledků analýzy **nebyl zjištěn statisticky signifikantní rozdíl** mezi respondenty, kteří **bydlí na Dubině**, a těmi, kteří **zde nebydlí**. Obě skupiny se shodují ve svých pocitech, které zažívají při pobytu na Dubině. Je důležité upozornit, že na tuto otázku odpověděla pouze třetina respondentů, kteří na Dubině nebydlí.

Celkově lze konstatovat, že **většina respondentů má k sídlišti pozitivní vztah** a prostor vnímá jako příjemné místo k pobytu. Přispívá to k příznivému sociálnímu klimatu sídliště, které podporuje pocit spokojenosti a dobré sousedské vztahy mezi obyvateli.

Graf 5: Jak se respondenti cítí na Dubině

Zdroj: vlastní

5. Volnočasové aktivity: kde tráví respondenti výzkumu svůj volný čas?

Zjistit, kde lidé tráví svůj volný čas, znamená porozumět jejich potřebám a preferencím v rámci lokality Dubina. Data o tom, kolik času respondenti tráví přímo na Dubině, a zda za volnočasovými aktivitami odjíždějí jinam, nám poskytnou důležité informace o tom, co jim v této lokalitě může chybět; např. sportovní zařízení, kulturní aktivity nebo odpočinkové zóny. Takový vhled umožní lépe zaměřit plánované změny a vytvořit prostředí, které více odpovídá očekáváním a potřebám místních obyvatel.

Na otázku „*Jaký je Váš vztah k sídlišti Dubina?*“ (otázka číslo 3) odpovědělo téměř **58 % všech respondentů (279 osob)**, že jejich vztah k Dubině je takový, že zde **tráví mimo jiné i volný čas**. Ještě více respondentů (**58,9 %, tj. 282 osob**) uvedlo, že **na Dubině tráví čas společně se svou rodinou**.

Podrobnější analýza **obyvatel Dubiny (372 respondentů)** odhalila, že **51,6 % na Dubině žijících (192 osob)** tráví svůj volný čas **rovnoměrně na Dubině i mimo ni. Jedna čtvrtina (25,3 %, tj. 94 osob)** tráví většinu svého volného času na Dubině, zatímco **23,1 % (86 osob)** preferuje trávení volného času **mimo komunitu**, kde žijí.

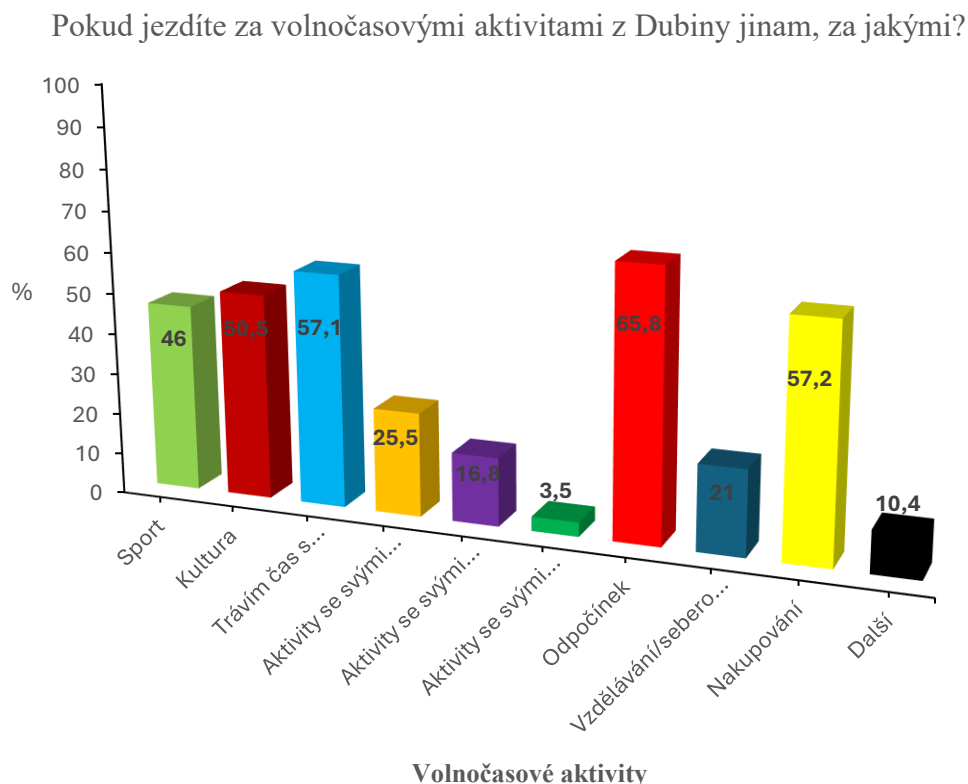
Z respondentů, kteří tráví svůj čas převážně mimo Dubinu nebo jej dělí mezi Dubinu a jiné lokality, **66,5 % (185 osob)** uvedlo jako důvod tohoto „opouštění“ Dubiny **odpočinek, 56,8 % (158 osob) nákupy a 55,2 % (153 osob) setkávání s přáteli. Kulturní aktivity** byly důvodem pro **50,2 % respondentů (112 osob)**, **sportovní aktivity** pro **47,8 % (133 osob)**. Pouze **19,1 % (53 osob)** uvádí **vzdělávání nebo školení** jako důvod pro opuštění sídliště.

Pro **80 obyvatel Dubiny (28,8 %)** jsou **aktivity s dětmi ve věku 0–6 let** důvodem k trávení volného času mimo sídliště. S rostoucím věkem dětí však tento důvod uvádí stále méně respondentů – pouze **55 osob (19,8 %)** s **dětmi ve věku 7–14 let** a pouhých **11 respondentů (4 %) s dětmi ve věku 15–18 let**.

„**Jiné důvody**“ opuštění Dubiny ve volném čase uvedlo jen **10,4 % respondentů (29 osob)**. Mezi nejčastější patřily **procházky, návštěvy příbuzných, práce, zahradničení, sport, výlety nebo turistika**. Je důležité zdůraznit, že některé z těchto odpovědí již byly zahrnuty mezi nabízené možnosti a mohou se proto částečně překrývat s uvedenými kategoriemi.

Výsledky naznačují, že nedostatek relaxačních prostor přímo na Dubině je jedním z hlavních důvodů, proč lidé tráví volný čas mimo sídliště. Vytvoření příjemného prostředí pro odpočinek by mohlo přispět ke zvýšení atraktivity Dubiny a zároveň podpořit komunitní život v této lokalitě.

Graf 6: Volnočasové aktivity, za kterými dojíždějí respondenti mimo Dubinu

Zdroj: vlastní

6. Jak vnímají respondenti služby na sídlišti?

V rámci projektu *Strategie proměny sídliště Dubina* je důležité zjistit, jak obyvatelé vnímají dostupné služby, protože ty hrají zásadní roli v rámci každodenního života na sídlišti. Kvalitní a rozmanitá nabídka služeb může výrazně ovlivnit spokojenost obyvatel s bydlením a také rozhodnutí, zda trávit volný čas přímo na Dubině, nebo jezdit za odpočinkovými aktivitami jinam. Služby, které jsou součástí šetření, zahrnují komerční nabídky (jako kavárny, restaurace a obchody), bezplatné sportovní možnosti (např. lezecká stěna, skateparky, sportovní zařízení), relaxační místa ve veřejném prostoru a kulturní nebo komunitní zařízení.

Výsledky dotazníkového šetření ukazují, že místní služby a nákupní možnosti na Dubině hrají významnou roli v každodenním životě obyvatel. Celkem **59,9 % respondentů (287 osob)** uvedlo, že **využívá dostupné služby přímo na sídlišti**, a ještě vyšší podíl – **79,1 % respondentů (379 osob)** – zde zajišťuje své **nákupy** (otázka 3).

Při analýze odpovědí výhradně **od respondentů s bydlištěm na Dubině** se ukázaly výrazné a statisticky **signifikantní rozdíly** mezi odpověďmi **rezidentů** a **osob, které na Dubině nebydlí**.

Celkem **83 % obyvatel Dubiny** uvedlo, že **využívají služby**, jako jsou banky nebo restaurace, **přímo na sídlišti**. Mezi **nerezidenty** tento fakt uvedlo **pouze 17 %** dotazovaných.

Co se týče **nakupování**, **85 % obyvatel Dubiny** uvedlo, že své **nákupy vyřizují na sídlišti**, zatímco mezi **nerezidenty** to bylo **61 %**.¹

Tato data naznačují, že dostupná nabídka služeb a obchodů na Dubině je poměrně využívána a pro obyvatele dostatečně atraktivní, což potvrzuje význam udržování a případného rozšiřování nabídky jako klíčové součásti místní infrastruktury.

Otázka, jestli nabízí Dubina všechny služby pro každodenního života vykazuje rozdíly v názorech. Celkem **57,7 % (274 osob)** je s **nabídkou místních služeb spokojeno** a necítí potřebu rozšiřování nabídky. Na druhou stranu **42,3 % (201 osob)** respondentů uvedlo, že Dubina **neposkytuje všechny služby**, které potřebují, a jsou s nabídkou nespokojeni. Tato zpětná vazba podtrhuje, že zatímco většina respondentů považuje místní služby za dostatečné, více než 40 % dotazovaných by uvítalo širší výběr nebo zkvalitnění dostupné nabídky.

Tabulka 1 shrnuje, jaké služby nejvíce chybí respondentům nespokojeným s nabídkou služeb na Dubině, přičemž služby preferované více než 15 % respondentů jsou označeny žlutou barvou. Z výsledků je patrné, že některé služby mají specifický okruh zájemců; např. dětské herny postrádají zejména rodiny s malými dětmi.

V oblasti komerčních služeb všechny skupiny respondentů vyjadřují přání po širší nabídce kaváren (20 %), větším výběru restaurací (16 %) a pravidelných trzích (16 %). Zajímavé je, že větší výběr kaváren a restaurací požadují častěji respondenti, kteří na Dubině nežijí. Konkrétně 25 % těchto respondentů si přeje více kaváren a 18 % by uvítalo širší výběr restaurací. Oproti tomu 18 % respondentů bydlících na Dubině požaduje více kaváren a 16 % by chtělo rozšíření nabídky restaurací (viz tabulka 1).

Tento rozdíl by mohl být vysvětlen tím, že respondenti bez zázemí na Dubině, kteří do této lokality přicházejí za prací nebo jinými aktivitami, jsou více odkázáni na místní komerční služby, jako jsou kavárny a restaurace, protože nemají možnost jít domů a připravit si občerstvení sami.

Dále **16 % respondentů starších 65 let** označilo v dotazníku kategorii „**jiné služby**“ jako chybějící. Z otevřených odpovědí však **není možné odvodit konkrétní vzorec**, protože pouze

---

¹ Nebyl zjištěn žádný signifikantní rozdíl mezi odpověďmi respondentů, kteří vyplnili dotazník v papírové formě (PAPI), a těmi, kteří jej vyplnili online (CAWI). Celkem 43 % respondentů z CAWI a 41 % z PAPI uvedlo, že jim na Dubině chybí některé služby.

9 respondentů své požadavky specifikovalo. Mezi nejčastěji zmiňované chybějící služby v této věkové skupině patří: pošta (2 respondenti), lepší cesty (chodníky) a parkování (2 respondenti) a jednotlivě zmíněné služby, jako trafika, drogerie, květinářství, galanterie, lavičky nebo řeznictví.

Výsledky však naznačují, že respondenti v této lokalitě **postrádají více než rozšíření komerční nabídky především kvalitní místa pro relaxaci a odpočinek**, což uvedlo 23 % dotazovaných, tedy nejvyšší podíl v této části šetření. **Druhým nejčastěji zmiňovaným požadavkem byla potřeba kulturního centra (21 %)**, což ukazuje, že obyvatelé by ocenili více prostoru pro společenské a komunitní aktivity přímo v místě.

I zde se objevují rozdíly mezi respondenty bydlícími na Dubině a těmi, kteří nejsou rezidenty této lokality. Lidé žijící mimo Dubinu častěji uvádějí potřebu kvalitních míst pro relaxaci a odpočinek (28 % respondentů nebydlících na Dubině oproti 22 % rezidentů Dubiny) a více vnímají potřebu kulturního centra (22 % respondentů mimo Dubinu oproti 20 % rezidentů).

Uvedená zjištění poskytují jasné vodítko pro směřování rozvoje Dubiny, které by mělo zahrnovat nejen rozšíření komerční gastronomické nabídky, ale zejména zlepšení veřejných a komunitních prostor pro relaxaci a kulturní vyžití.

Tabulka 1 Služby, které respondentům na Dubině chybí

	Total	POHLAVÍ		VĚKOVÁ KATEGORIE				DÍTĚ V DOMÁCNOSTI					BYDLIŠTĚ NA DUBINĚ	
		Muž	Žena	Do 26	27-45	46-64	65+	Nemá dítě v domácnosti	0-4 let	5-9 let	10-14 let	15-17 let	Bydlí	Nebydlí
NEMÁ dost služeb	42%	48%	39%	39%	46%	38%	38%	39%	44%	43%	50%	48%	42%	45%
Přeje si tyto služby	Celkově % Ano													
Kavárny	20%	19%	20%	18%	26%	14%	7%	17%	30%	26%	16%	9%	18%	25%
Dětské herny	12%	10%	13%	6%	20%	6%	2%	6%	28%	26%	6%	4%	12%	12%
Hudební zkušebny	2%	3%	1%	4%	2%	1%	0%	2%	0%	0%	3%	0%	1%	2%
Taneční sály	4%	3%	4%	10%	3%	2%	5%	5%	2%	5%	6%	0%	4%	4%
Coworkingová centra	2%	3%	2%	4%	3%	2%	0%	2%	2%	5%	3%	0%	1%	6%
Širší výběr restaurací	16%	19%	15%	16%	22%	12%	5%	14%	20%	19%	25%	17%	16%	18%
Místa pro konání rodinných oslav	8%	10%	8%	2%	11%	9%	2%	5%	11%	21%	13%	4%	7%	12%
Klubovny	4%	6%	4%	8%	5%	3%	4%	4%	2%	7%	6%	4%	5%	3%
Knihovny	8%	8%	8%	10%	8%	8%	5%	7%	11%	14%	16%	4%	7%	9%
Malé obchody	9%	10%	8%	6%	8%	11%	11%	10%	7%	12%	16%	22%	8%	10%
Dětská hřiště	12%	12%	13%	8%	18%	8%	2%	5%	15%	24%	16%	17%	13%	11%
Skateparky	2%	4%	1%	2%	3%	1%	0%	0,40%	0%	7%	7%	4%	1%	4%
Lezecké stěny	6%	7%	5%	2%	10%	3%	0%	3%	7%	14%	13%	9%	5%	8%
Místa pro cvičení	8%	6%	10%	16%	10%	5%	4%	6%	4%	14%	13%	4%	9%	5%
Sportovní zařízení	12%	16%	10%	16%	17%	7%	0%	7%	13%	19%	25%	4%	12%	13%
Kadeřnictví	3%	6%	2%	2%	3%	5%	0%	3%	2%	2%	6%	0%	3%	5%
Supermarkety	3%	3%	3%	2%	3%	2%	7%	3%	0%	2%	13%	4%	3%	2%
Trhy	16%	23%	13%	8%	18%	17%	11%	15%	13%	17%	21%	17%	15%	18%
Kluziště	7%	8%	7%	12%	9%	4%	4%	6%	7%	7%	7%	4%	8%	6%
Kroužky pro děti	6%	6%	7%	6%	11%	2%	2%	3%	7%	7%	7%	4%	7%	6%

	POHLAVÍ			VĚKOVÁ KATEGORIE				DÍTĚ V DOMÁCNOSTI					BYDLÍSTĚ NA DUBINĚ	
	Total	Muž	Žena	Do 26	27-45	46-64	65+	Nemá dítě v domácnosti	0-4 let	5-9 let	10-14 let	15-17 let	Bydlí	Nebydlí
Výtvarné/řemeslné dílny	3%	3%	3%	4%	4%	4%	0%	3%	2%	5%	5%	4%	4%	0%
Lékaři	12%	15%	11%	8%	14%	14%	7%	9%	11%	19%	21%	22%	13%	11%
Místa pro relaxaci a odpočinek	23%	28%	21%	22%	27%	20%	13%	20%	22%	26%	24%	17%	22%	28%
Kulturní centrum	21%	23%	20%	16%	24%	21%	13%	20%	17%	31%	24%	9%	20%	22%
Jiné	7%	11%	5%	4%	4%	11%	16%	9%	4%	5%	10%	13%	8%	2%

Zdroj: vlastní

7. Odstěhovat se nebo zůstat na Dubině?

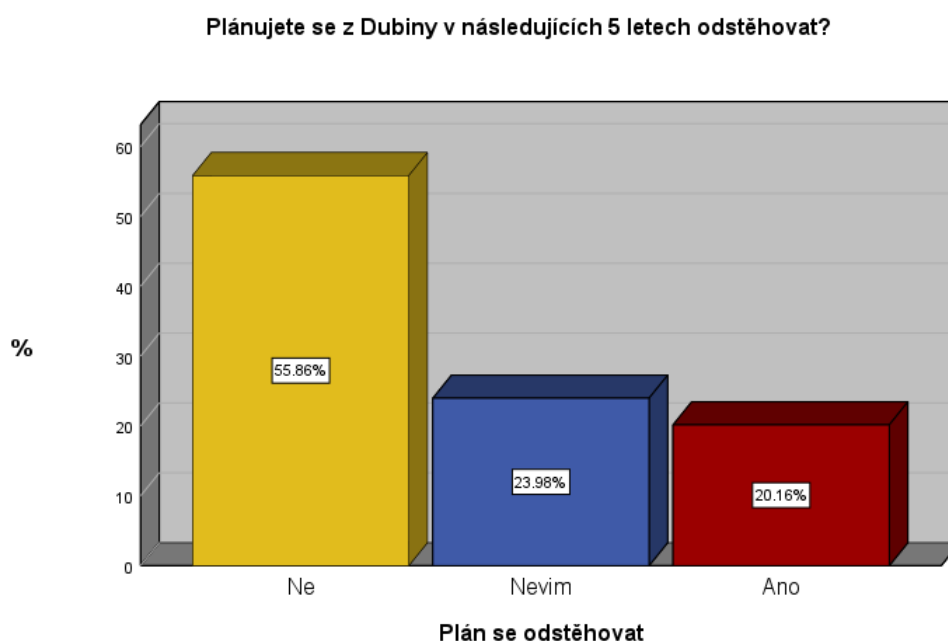
Jak ukázaly odpovědi na předchozí otázky, většina dotazovaných je s bydlením na Dubině spokojena a sousedské komunity se zde jeví jako relativně stabilní. Respondenti však vidí prostor pro zlepšení zejména v oblasti veřejných prostranství a v nabídce kulturních a komunitních aktivit jako je například kulturní centrum. Na otázku, zda se plánují v následujících pěti letech z Dubiny odstěhovat, odpovědělo **55,9 % (205 osob)**, že o tom **neuvažují**, **24 % (88 osob)** si **nejsou jistí**, a **20,2 % (74 osob)** uvedlo, že **mají v plánu se odstěhovat**.

Data naznačují, že i když většina obyvatel Dubiny své bydliště aktivně měnit neplánuje, téměř čtvrtina není rozhodnuta a pětina počítá s odchodem. Vylepšení veřejných prostor a podpora kulturních a komunitních aktivit by tak mohly přispět ke zvýšení atraktivity Dubiny a zlepšit vnímání sídliště ze strany jeho obyvatel, ale i zvnějšku.

Podobné odpovědi byly získány i na otázku, zda osoby pracující nebo podnikající na Dubině plánují v následujících pěti letech tuto činnost ukončit. **Většina respondentů (62,5 %, tedy 40 osob)** uvedla, že **neplánuje s prací či podnikáním na Dubině skončit**. Další **21,9 % (14 osob)** **není rozhodnuto**, zatímco **15,6 % (10 osob)** má v úmyslu svou **pracovní či podnikatelskou činnost na Dubině ukončit**.

Výsledky ukazují, že navzdory relativní spokojenosti s podmínkami na Dubině existuje skupina, která v dlouhodobém horizontu zvažuje odchod. Možná vylepšení v oblasti veřejných prostor a rozšíření kulturních a komunitních aktivit by tak mohla nejen posílit stabilitu bydlení, ale také přispět k udržení ekonomické aktivity na Dubině a zvýšit atraktivitu sídliště pro pracovní a podnikatelské příležitosti.

Graf 7: Stěhování se z Dubiny v horizontu pět let

Zdroj: vlastní

7.1 Důvody pro stěhování se z Dubiny: analýza klíčových faktorů

Z výsledků dotazníkového šetření vyplývá několik klíčových faktorů ovlivňujících rozhodnutí respondentů přestěhovat se z Dubiny do jiné části města. Tyto faktory jsou úzce spjaty s jejich životní situací, rodinným stavem a délkou bydlení v této lokalitě.

➤ Rodinný stav a přítomnost dětí

Respondenti, kteří mají **alespoň jedno dítě**, častěji zvažují **odchod z Dubiny**. Jedním z důvodů může být nedostatečná velikost bytů, jež mnohdy neodpovídají potřebám dnešních rodin. Malé byty, často pouze s jedním dětským pokojem, nejsou vhodné pro větší rodiny, což může vést k nespokojenosti. Kromě toho má mnoho rodičů idealizovanou představu rodinného domu jako ideálního bydlení, což je motivuje k hledání alternativy mimo sídliště.

➤ Délka bydlení

Analýza ukázala **jasnou korelaci mezi délkou bydlení na Dubině a tendencí k odstěhování**. Respondenti, kteří **bydlí na sídlišti krátkodobě**, častěji vnímají lokalitu jako přechodné

bydlení, a tudíž mají **větší tendenci se přestěhovat**. Naproti tomu dlouholetí obyvatelé jsou více spjati s komunitou a méně často zvažují odchod.

➤ **Věková struktura**

Mladší respondenti vykazují **vyšší tendenci k přestěhování** ve srovnání se staršími obyvateli. Tato skupina pravděpodobně hledá modernější nebo flexibilnější formy bydlení, které lépe odpovídají jejich životnímu stylu a kariérním cílům.

➤ **Nezávislost na subjektivním hodnocení lokality**

Zajímavým zjištěním je, že **subjektivní pocity obyvatel vůči Dubině** (např. jak se zde cítí) **nemají přímý vliv na rozhodnutí se odstěhovat**. Podobně ani kvalita sousedských vztahů či nespokojenost s dostupnými službami nepůsobí jako hlavní motivace k přestěhování.

7.2 Důvody plánovaného stěhování z Dubiny: přehled respondentů

Z odpovědí respondentů, kteří plánují během následujících pěti let opustit Dubinu, vyplynuly následující hlavní důvody:

➤ **Bydlení**

Pořízení či zdědění **větší nemovitosti**, přičemž **rodinné domy** jsou často preferovanou volbou.

Potřeba většího bytu, který by lépe odpovídal potřebám rodiny.

Touha po bydlení v prostředí s větší plochou zeleně a přirozenějším okolím.

➤ **Sousedí a bezpečnost**

Stížnosti na **patologické jevy** v lokalitě, jako je přítomnost drogově závislých.

Negativní vnímání členů etnických menšin, konkrétně Romů.

Pocit nebezpečí, rušné a hlučné okolí.

Požadavek na tišší a bezpečnější prostředí, zejména pro děti.

➤ **Rodinné vazby**

Přání žít blíže rodinným příslušníkům, kteří nebydlí na Dubině.

➤ **Infrastruktura**

Nedostatečný počet parkovacích míst je pro obyvatele významný problém.

Zmíněné důvody ukazují na různé oblasti, které ovlivňují rozhodování o stěhování – od prostorových a environmentálních požadavků přes sociální a bezpečnostní faktory až po nedostatky v infrastruktuře.

Závěrem lze říct, že rozhodnutí o **stěhování z Dubiny není ovlivněno primárně subjektivními aspekty** jako je pocit spokojenosti nebo sousedské vztahy. **Hlavními faktory** jsou spíše **praktické a životní okolnosti**, zejména rodinné potřeby, dostupnost vhodného bydlení a představy o ideálním životním prostoru. Tyto poznatky mohou posloužit jako podklad pro budoucí úpravy bytového fondu, které by měly reflektovat potřeby rodin a mladších obyvatel, a zvýšit tak atraktivitu Dubiny jako místa pro dlouhodobé bydlení.

8. Závěr

Dotazníkové šetření na sídlišti Dubina poskytlo komplexní vhled do kvality života místních obyvatel, do jejich potřeb a očekávání; i když je třeba vzít v potaz, že studie není reprezentativní pro celé obyvatelstvo Dubiny. Výsledky ukázaly, že Dubina je charakteristická stabilní komunitou s dlouholetými obyvateli a relativně pozitivním sociálním klimatem. Většina respondentů hodnotí sousedské vztahy kladně a prostor vnímají jako příjemné místo k životu. Navzdory tomu se část obyvatel potýká s problémy, jako je nedostatečná velikost bytů, hluk a pocit nebezpečí. Tyto faktory motivují přibližně pětinu dotazovaných uvažovat o stěhování.

Klíčové výzvy představují zlepšení infrastruktury, zejména parkovacích kapacit, vytvoření relaxačních a kulturních prostor a rozšíření nabídky služeb, které by lépe odpovídaly potřebám různorodých skupin obyvatel. Zjištění také odhalila potřebu posílit atraktivitu lokality pro nové rezidenty a překonat vnímání Dubiny jako přechodného bydlení.

Tato data představují podklad pro tvorbu strategie, která by měla zahrnovat zlepšení bytového fondu, rozvoj veřejného prostoru a podporu komunitních aktivit. Realizace těchto kroků může přispět ke zvýšení spokojenosti obyvatel a k posílení pozitivního vnímání Dubiny jako místa pro dlouhodobé bydlení.

Literatura

Carmona, Matthew (2003). *Public Places, Urban Spaces: The Dimension of Urban Design*. Oxford: Architectural Press.

Gehl, Jan (2001). *Cities for People*. Washington, D.C.: Island Press.

Gehl, Jan (2011). *Life Between Buildings: Using Public Space*. Washington D.C.: Island Press.

Hudeček, Tomáš, et. al. (2023). *Ostrava: Sídliště, jak dál? Dlouhodobě udržitelná transformace sídlišť Statutárního Města Ostravy*. Ostrava: VŠB-TUO.

Whyte, William H. (2021). *The Social Life of Small Urban Spaces*. New York: Project for Public Spaces

Seznam grafů

Graf 1: Věková struktura respondentů	6
Graf 2: Vzdělanostní struktura respondentů	7
Graf 3: Délka bydlení na Dubině	8
Graf 4: Hodnocení sousedských vztahů na Dubině.....	10
Graf 5: Jak se respondenti cítí na Dubině.....	11
Graf 6: Volnočasové aktivity, za kterými dojíždějí respondenti mimo Dubinu	13
Graf 7: Stěhování se z Dubiny v horizontu pět let	19

Seznam tabulek

Tabulka 1 Služby, které respondentům na Dubině chybí	16
---	-----------

Strategie proměny sídliště Dubina

Pozorování vybraných míst veřejného prostoru na sídlišti Dubina, Ostrava

Závěrečná zpráva

Pozorování provedly a zprávu vypracovaly

Dr. Dawn Norris,

Ostravská univerzita
Katedra sociologie
dawn.norris@osu.cz

Dr. Nicole Horáková Hirschlerová

Ostravská univerzita
Katedra sociologie
nicole.horakova@osu.cz

Obsah

1	Manažerské shrnutí	3
2	Úvod	6
3	Metodologie	8
3.1	Měření kvality prostoru: Dvanáct kritérií kvality městského prostředí	8
3.2	Vytvořit inkluzivní prostředí: Sčítání podle pohlaví a věku	9
4	Výběr místa pozorování na Dubině.....	9
5	Pozorovací dny, denní doba, počasí a zvláštnosti.....	10
6	Výsledky pozorování.....	10
6.1	„Vstupní brána“ do sídliště od zastávky Antonína Poledníka („malý“ Albert)	10
6.1.1	Popis prostoru	10
6.1.2	Měření kvality prostoru podle J. Gehla	11
6.2	Velká betonová plocha před prodejnou potravin Hruška	12
6.2.1	Popis prostoru	12
6.2.2	Měření kvality prostoru podle J. Gehla	14
6.3	Černý kůň/Áčko Music club + oblast kolem Charitního střediska Michala Magone (nízkoprahové zařízení pro děti) v blízkosti základní školy a mateřské školy V. Košaře.....	16
6.3.1	Popis prostoru	16
6.3.2	Měření kvality prostoru podle J. Gehla	17
6.4	Oblast kolem restaurace U Formana.....	20
6.4.1	Popis prostoru:	20
6.4.2	Měření kvality prostoru podle J. Gehla	22
7	Další výsledky pozorování.....	24
7.1	Vnímání panelového sídliště Dubina zvnějšku	24
7.2	Vnímání panelového sídliště Dubina v rámci ohniskových skupin	24
7.3	Dubina očima jejích obyvatel	25
7.4	Dubina očima neutrálních pozorovatelů.....	25
7.5	Segregovaný versus inkluzivní veřejný prostor	27
7.6	Uspořádání veřejného prostoru na Dubině.....	28
8	Literatura:	28
9	Seznam obrazů	28

1 Manažerské shrnutí

VEŘEJNÝ PROSTOR

- 1. Silná segregace veřejného prostoru podle pohlaví a věku** – muži a mladí lidé dominují některým částem sídliště, zatímco senioři a ženy využívají veřejný prostor méně. Mladší ženy často jen postávají nebo procházejí, zatímco mladí muži aktivně využívají sportoviště a herní prvky.
  - **Doporučení: Vytvořit inkluzivní a proaktivní veřejný prostor**, který nabízí aktivity všem věkovým skupinám a zohlednit i rozdílné genderové zájmy.
- 2. Neudržovaný vzhled některých částí sídliště** – v mnoha veřejných prostorách je patrná zanedbanost a nedostatečná údržba, což přispívá k negativnímu vnímání Dubiny jak ze strany obyvatel, tak zvenčí.
  - **Doporučení: Lepší údržba a čistota** veřejného prostoru, aby se předešlo problémům s odpady a zanedbaným vzhledem (více menších odpadkových košů). Zajistit pravidelnou údržbu zelených ploch, laviček a chodníků. Zvážit deratizaci a efektivní systém pro odstraňování odpadků, aby se zabránilo problémům s hlodavci (resp. potkany) v častěji využívaných prostorách.
- 3. Absence centrálního prostoru nebo dominantního prvku** – chybí centrální prostor, který by sloužil jako jasné místo setkávání, orientační bod nebo estetický prvek, což snižuje přitažlivost veřejného prostoru. Zároveň je zřejmá **absence estetických a vizuálně přitažlivých prvků** v jiných částech sídliště. Prostor působí jednotvárně a postrádá dominantní prvky, které by z něj udělaly atraktivnější místo pro obyvatele i návštěvníky.
  - **Doporučení: Vytvořit výrazná estetická a orientační místa** – například centrální fontánu nebo umělecké objekty, které by prostor zatraktivnily a pomohly při orientaci obyvatel i návštěvníků. Architektonické a krajinářské architektonické zásahy do veřejného prostoru ve spolupráci s obyvateli Dubiny.
- 4. Nedostatek osvětlení a pocit nebezpečí v nočních hodinách** – v noci se některé části sídliště stávají nepřehlednými a lidé se zde necítí bezpečně. Obyvatelé mají obavy zejména z opuštěných a špatně osvětlených míst.
  - **Doporučení: Zlepšit osvětlení veřejných prostor** – zejména v noci na frekventovaných místech, která se večer stávají nepřehledná a působí nebezpečně. LED osvětlení chodníků s pohybovými čidly.

5. **Nedostatek parkovacích míst na sídlišti** – neuspořádané plochy pro parkování a chodce. Divoce zaparkovaná auta na chodnících, na kraji vozovky a na zelených plochách snižují estetický vzhled sídliště, a zároveň je proto plocha nepřehlednější a tím nebezpečnější pro chodce a hrající si děti, které mohou vběhnout mezi zaparkovaná auta.
- **Doporučení: Rozšířit parkovací možnosti na okraj sídliště, ne na úkor chodců.** Minimalizovat hluk a dopravní zátěž kolem klidových zón a přechodů. Zvážit doplnění živých plotů nebo zídek oddělujících veřejné zóny od rušnějších cest a parkovacích míst. Zavést parkovací systémy. Zachovat klidné zóny uvnitř sídliště.
6. **Nedostatečná ochrana před klimatickými vlivy** – veřejné prostory nemají přístřešky či stínící prvky, což snižuje jejich využitelnost v náročnějších klimatických podmínkách.
- **Doporučení: Vytvořit ochranu proti slunci a dešti ve veřejném prostoru.** Efektivní ochranu představují pergoly, markýzy, plachty a další vybavení. Variantou je umístění laviček tak, aby využívaly stín stromů.

KOMUNITNÍ ŽIVOT NA DUBINĚ

7. **Nedostatečné využití zelených ploch** – zelené plochy nejsou efektivně využívány. Chybí prvky, které by podpořily rekreaci nebo interakci obyvatel, jako jsou herní prvky nebo prostory pro pikniky a společné aktivity.
- **Doporučení: Rozšířit infrastrukturu pro rekreační a sportovní aktivity,** např. dětská hřiště, herní prvky a aktivity podporující fyzický pohyb pro různé věkové a genderové skupiny.
8. **Nedostatečné možnosti sezení a komunitního setkávání** – veřejný prostor má omezené možnosti sezení, což snižuje atraktivitu prostoru pro komunitní aktivity a neformální setkání.
- **Doporučení: Rozšířit možnosti sezení** – instalovat více laviček v klíčových místech s možností pro konverzaci a setkávání, přidat komfortnější zóny k sezení s přístřešky proti povětrnostním vlivům. Umístit do veřejného prostoru lehátka, lavičky a další atraktivní možnosti sezení.
9. **Nedostatek komunitních prostor** – absence komunitního centra nebo prostor, kde by se obyvatelé mohli setkávat, posiluje pocit izolace a omezuje příležitosti pro komunitní aktivity, kulturní zážitky a společné trávení času.
- **Doporučení: Rozvíjet komunitní centra a místa pro neformální setkávání s možností bezplatného vstupu a bez nutnosti konzumace. Posílit zapojení komunity do**

revitalizace – organizovat společná setkání a diskuse, kde mohou obyvatelé Dubiny přispět svými návrhy a poznatky k dalším zlepšením. Vytvořit komunitní zahrady.

10. **Nedostatečná nabídka volnočasových aktivit pro seniory** – seniorům chybí místa pro setkávání a klidné zóny, kde by mohli trávit čas a konverzovat.

➤ **Doporučení: Rozšířit nabídku komunitních aktivit** s ohledem na všechny věkové skupiny – poskytnout možnosti pro seniory, rodiny s dětmi a mladé dospělé, čímž se podpoří sociální interakce a komunita. **Zaměřit se na multigenerační aktivity** a uspořádání prostor tak, aby byly vhodné pro obyvatele všech věkových skupin, což by podpořilo pocit soudržnosti a komunity.

11. **Nevyužitý potenciál pro sociální interakci a integraci** – chybí struktury a podpora, které by pomohly překonat předsudky a které by posílily pocit sounáležitosti mezi nově přichozími a dlouholetými obyvateli.

➤ **Doporučení: Rozšířit nabídku komunitních aktivit** s ohledem na všechny věkové, genderové a etnické skupiny – poskytnout možnosti pro seniory, rodiny s dětmi a mladé dospělé, čímž se podpoří sociální interakce a komunita.

12. **Problematické vnímání určité části obyvatel** – Romové a sociálně slabší obyvatelé jsou vnímáni jako problémová skupina. I když pozorování přímo nepotvrdila konkrétní problémy, negativní vnímání zůstává výrazné. **Vysoká fluktuace a změny ve složení obyvatelstva** – zejména dlouhodobí obyvatelé Dubiny vnímají změny ve složení komunity negativně, což podporuje pocit nejistoty a obavy o budoucnost sídliště.

➤ **Doporučení: Zaměřit se na multigenerační a multietnické aktivity** a uspořádání prostor tak, aby byly vhodné pro obyvatele všech věkových skupin, což by podpořilo pocit soudržnosti a komunity. Vytvořit komunitní centrum s proaktivním vedením (sociální pracovníci), které nabízí aktivity vedoucí k inkluzi různých skupin obyvatelstva.

13. **Potenciál Dubiny pro rozvoj a komunitní život** – i přes negativní vnímání má sídliště potenciál pro rozvoj díky velkorysým veřejným prostorům a ochotě velkého množství obyvatel podílet se na zlepšení podmínek.

14. **Zlepšit vnímání sídliště externími návštěvníky** – pozitivní komunikace o veřejném prostoru a vytvoření atraktivních prostor může vylepšit pověst Dubiny jako přátelského a bezpečného sídliště.

2 Úvod

Veřejný prostor je klíčovým prvkem městského prostředí, který zásadně ovlivňuje kvalitu života obyvatel. Přístupný a funkční veřejný prostor umožňuje sociální interakci, rekreaci i každodenní pohyb a nabízí prostor pro odpočinek a setkávání. Tento prostor hraje roli nejen ve fyzickém zdraví obyvatel, ale také v jejich psychickém pohodlí a pocitu sounáležitosti s komunitou. Na sídlišti Dubina v Ostravě je význam veřejného prostoru zvlášť zřejmý. Jedná se o hustě osídlenou oblast, kde se místa pro panelovou zástavbu a místa pro zeleň neutvářela koncepčně a nejsou vzájemně sladěna tak, aby mohla fungovat jako kvalitní veřejný prostor. Pozorování veřejných míst na sídlišti Dubina je součástí projektu Strategie proměny sídliště Dubina, který probíhá pod vedením statutárního města Ostravy a je financován programem Interreg CENTRAL EUROPE¹. Cílem pozorování je zhodnotit kvalitu veřejného prostoru vybraných míst na sídlišti Dubina a sledovat, jak jsou tato místa obyvateli využívána s ohledem na jejich přístupnost, bezpečnost a příležitosti k trávení volného času. S využitím metodiky dánského architekta Jana Gehla, která je zaměřena na hodnocení kvality veřejného prostoru, jsme analyzovaly vybrané lokality a formulovaly doporučení pro jejich případné zlepšení.

Metodika Jana Gehla je založena na myšlence, že veřejný prostor by měl být přístupný a příjemný pro každého, ať už jde o různé věkové, genderové nebo etnické skupiny. Tento přístup klade důraz na potřebu podpory sociální interakce a inkluze a na vytváření prostoru, kde mohou lidé trávit čas nejen kvůli povinnostem, ale také pro radost z pobytu venku. Dvanáct kritérií kvality městského prostředí, které Gehl vyvinul, se zaměřuje na tři klíčové oblasti: **ochranu (protection)** například před dopravním hlukem či nebezpečím, **pohodlí (comfort)**, možnosti sezení, pohybu a přehlednost a **potěšení (enjoyment)**, estetická atraktivita a podpora sociálních kontaktů. Na základě těchto kritérií jsme hodnotily čtyři místa na Dubině: **vstupní bránu od zastávky Antonína Poledníka, velkou betonovou plochu před prodejnou Hruška, oblast kolem Áčko Music Clubu, restaurace Černý kůň a Charitního centra Michala Magone (nizkoprahové dětské centrum), a prostor kolem restaurace U Formana.**

Sídliště Dubina prošlo v posledních desetiletích výraznými změnami. Sociální skladba obyvatel se změnila, což s sebou přináší nové výzvy i určitou nejistotu mezi dlouholetými obyvateli. Ti často vnímají změny ve složení populace negativně a trápí je například

---

¹ Tento výzkum pro přípravu Strategie proměny sídliště Dubina se uskutečňuje v rámci projektu MECOG-CE, ident. č. CE0100032, který je spolufinancován prostřednictvím programu Interreg CENTRAL EUROPE.

zvýšená fluktuace obyvatel nebo příliv sociálně slabších vrstev, což vede k předsudkům a obavám o budoucnost sídliště.

Architektonicky Dubina nepředstavuje prostor s vysokou estetickou hodnotou – panelové budovy a betonové plochy působí jednotvárně a chybí zde dominantní prvek, který by prostor vizuálně sjednotil a zatraktivnil. Na druhé straně však sídliště nabízí výhody, jako je dobrá dopravní dostupnost díky blízkosti tramvajových a autobusových zastávek, a kvalitní základní infrastruktura. Navíc mezi obyvateli existuje ochota k zapojení se do komunitních aktivit a podílení se na rozvoji oblasti.

Pozorování jsme realizovaly během několika dnů v různou denní i noční dobu, abychom zjistily, jak jednotlivé prostory fungují v různých situacích. Sledovaly jsme, kdo a jakým způsobem daná místa využívá, jaké aktivity zde probíhají a jaký je celkový dojem z prostředí ve dne i v noci. Každá ze sledovaných lokalit vykazuje specifické znaky, výzvy i potenciál pro zlepšení, ať už jde o podporu bezpečnosti, zvýšení estetičnosti prostoru nebo zakomponování prvků, které by zatraktivnily veřejný prostor pro různé věkové skupiny. Výsledky pozorování odhalily klíčové aspekty, které mohou přispět k lepšímu vnímání sídliště Dubina jako místa pro život.

Výsledky naší studie jsou shrnuty v následujících kapitolách, ve kterých prezentujeme analýzy a doporučení pro zlepšení veřejných prostor na Dubině.

V Ostravě v listopadu 2024

Dawn Norris a Nicole Horáková Hirschlerová

3 Metodologie

Při pozorování jsme se rozhodly využít metodu dánského architekta Jana Gehla, který vypracoval detailní postup pro hodnocení veřejného prostoru i jeho užívání. Metodologie hodnocení veřejného prostoru podle Jana Gehla se zaměřuje na zkoumání, jak prostor ovlivňuje chování lidí a jak podporuje různé druhy aktivit. Gehlův přístup je založen na pozorování, měření a analýze lidské aktivity v prostoru s cílem pochopit, jak lidé prostor využívají, a posoudit jeho kvalitu. (Gehl: 2011)

1. **Pozorování a mapování aktivit:** Gehl využívá podrobné pozorování a mapování, aby zjistil, jak se lidé v prostoru pohybují a jaké aktivity tam vykonávají. Sleduje, kam a kudy lidé chodí, zastavují se, sedí nebo se setkávají, a analyzuje, jak různé fyzické prvky prostoru – jako jsou lavičky, zelené plochy nebo přístřešky – podporují či omezují tyto aktivity.

2. **Kategorizace aktivit:** Podle Gehla lze aktivity rozdělit do tří kategorií – nezbytné, volitelné a společenské – přičemž každá z nich má specifické požadavky na fyzické prostředí. Nezbytné aktivity probíhají téměř za každých podmínek, volitelné závisí na kvalitě prostředí a společenské aktivity vznikají díky interakci mezi lidmi a jsou podporovány přívětivým veřejným prostorem.

3. **Měření kvality prostoru:** Gehl se zaměřuje na měřitelné aspekty kvality, které ovlivňují pobytové aktivity, jako je bezpečnost, komfort, přístupnost a vizuální atraktivita. Hodnotí také aspekty, které lidem zpříjemňují trávení času, jako je přiměřené množství zeleně, možnost posezení, dostupnost stínu a ochrana před dopravním ruchem.

4. **Interakce a sociální kontakt:** Gehlova metodologie sleduje možnosti pro spontánní interakce a kontakty mezi lidmi, což je klíčové pro život veřejného prostoru. Sleduje, zda prostor přirozeně podporuje setkávání a sociální kontakty, čímž přispívá ke komunitnímu životu.

5. **Zpětná vazba a doporučení:** Na základě zjištěných dat Gehl formuluje doporučení pro zlepšení veřejného prostoru. Cílem jeho metodologie je vytvořit prostory, které jsou přívětivé, podporují sociální interakce a poskytují lidem příjemné prostředí pro rozmanité aktivity. Doporučení zahrnují změny v uspořádání prostoru, designu prvků a zakomponování vybavení, které podpoří využívání prostoru alepší jeho kvalitu pro všechny skupiny uživatelů.

3.1 Měření kvality prostoru: Dvanáct kritérií kvality městského prostředí

Během pozorování jsme se především soustředily na třetí bod (měření kvality prostoru) prostřednictvím formuláře **Dvanáct kritérií kvality městského prostředí** Jana Gehla. Tento

formulář slouží k hodnocení veřejného prostoru, přičemž se zaměřuje na jeho přívětivost pro obyvatele ve třech hlavních oblastech: ochrana, komfort a potěšení. Formulář umožňuje komplexní hodnocení veřejných prostor z kvantitativního a kvalitativního hlediska s ohledem na potřeby uživatelů a podporuje vytváření příjemného, bezpečného a živého městského prostředí.

Ochrana (Protection) zahrnuje aspekty bezpečnosti, zaměřuje se na ochranu uživatelů prostoru před dopravními riziky, zločinem a nepříznivým počasím.

Pohodlí (Comfort) se soustředí na pohodlí a snadný pohyb ve veřejném prostoru, včetně možnosti najít místo k sezení, mít přehled o prostoru a vést rozhovory v příjemném prostředí.

Potěšení (Enjoyment) se týká estetických a emocionálních kvalit prostoru, kde je důraz kladen na příjemné prostředí, lidské měřítko a podporu sociální interakce.

3.2 Vytvořit inkluzivní prostředí: Sčítání podle pohlaví a věku

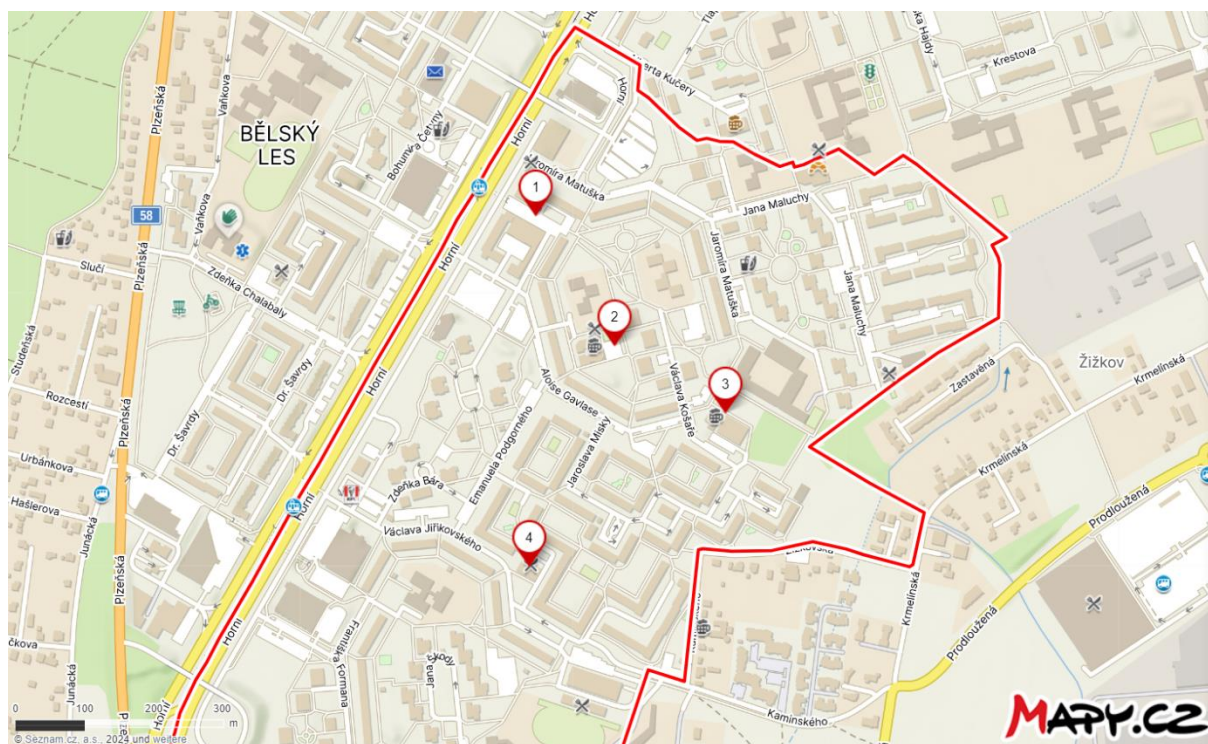
Další nástroj, které jsme používaly při analýze veřejného prostoru, je formulář **Sčítání podle pohlaví a věku** (Gender Age Tally) Jana Gehla. Tento formulář slouží k systematickému pozorování a analýze demografického složení uživatelů daného prostoru. Sčítání osob podle pohlaví a věku umožňuje získat přehled o tom, zda je prostor přístupný a atraktivní pro všechny skupiny lidí (kvantitativní metoda). Díky tomu můžeme určit, jak různé demografické skupiny (muži, ženy, děti, senioři) využívají veřejné prostory. Je to nástroj, který pomáhá vytvořit inkluzivnější a rovnější prostředí pro všechny obyvatele.

4 Výběr místa pozorování na Dubině

Výběr míst, na nichž probíhalo pozorování, byl proveden podle různých kritérií. Byla zvolena místa, která byla ve focus groups označena jako „problémová“ nebo kritická a zaslouží si zvýšenou pozornost. Patří sem:

- „*Vstupní brána*“ do sídliště od zastávky Antonína Poledníka: náměstí před „malým“ Albertem (bod 1 na mapě).
- *Velká betonová plocha* před prodejnou potravin Hruška (bod 2 na mapě).
- *Černý kůň/Áčko Music club* + oblast kolem Charitního střediska Michala Magone (nizkoprahové zařízení pro děti a mládež) v blízkosti základní školy a mateřské školy na ulici V. Košare (bod 3 na mapě).
- A místo, které se nachází v jiné části sídliště a nebylo explicitně jmenováno v rámci focus groups: *Oblast kolem restaurace U Formana* (bod 4 na mapě).

Obrázek 1: Mapa Dubiny - místa pozorování

Zdroj: mapy.cz + vlastní zpracování

5 Pozorovací dny, denní doba, počasí a zvláštnosti

Pozorování probíhala na čtyřech vybraných místech v různé dny a v různou denní dobu (přes den i večer). První pozorování proběhlo ve středu 23.10.2024 za teplého a slunečného počasí s teplotami kolem 18 °C, od cca 16:00 do 20:00 hod. Další pozorování se uskutečnilo v úterý 29.10.2024 dopoledne a ve středu 30.10.2024 odpoledne při teplotách kolem 15 °C a za oblačného počasí. Oba tyto pozorovací dny byly během podzimních prázdnin. Poslední den pozorování se konal v pátek večer 1.11.2024 od 21:00 hod. Jednalo se o víkend po Halloweenu. Foukal studený vítr, teploty byly kolem 9 °C.

6 Výsledky pozorování

6.1 „Vstupní brána“ do sídliště od zastávky Antonína Poledníka („malý“ Albert)

6.1.1 Popis prostoru

Pozorovaná oblast se nachází na okraji Dubiny poblíž tramvajové zastávky Antonína Poledníka, která je přístupná podchodem. Náměstí má obdélníkový tvar: jedna strana je ohraničena ulicí Jaromíra Matuška a čtyřproudou silnicí Horní s tramvajovými kolejemi mezi jízdními pruhy. Tramvajová zastávka je přístupná pouze podchodem, který také slouží k „přecházení“ pod silnicí na druhou stranu do městské části Bělský les.

Po výstupu z podchodu se po pravé straně nachází malá červená trafika. Jedná se o typický stánek z 80. let dvacátého století, který působí opotřebovaně. Dále napravo je nízká komerční budova, kde se nachází obchod s potravinami (Albert), pobočka České spořitelny (na straně k silnici) a malá kavárna v boční ulici. U vchodu do Alberta jsou dva prodejní stánky, které jsou využívány k prodeji během dne, jinak slouží obyvatelům k sezení. Na levé straně, vedle výstupu z podchodu, je další nízkopodlažní komerční komplex s italskou restaurací se zahrádkou a zastavárna. Levá strana obdélníkového náměstí je ohraničena čtyřmi malými zelenými plochami (stromy a keře) s betonovými obrubníky a třemi osmipatrovými bytovými bloky za nimi. Na levé straně se také nachází kulatá fontána s leštěnou kamennou koulí uprostřed. Fontána nebyla v provozu, chybělo zde sezení. Fontánu je snadné přehlédnout, nepůsobí jako dominantní prvek, má nízkou estetickou hodnotu a v celkové kompozici náměstí se ztrácí.

Na užší straně náměstí, naproti podchodu, vedou stromy lemované asfaltové cesty pro pěší na sídliště a k druhému pozorovacímu místu „Hruška“. Popsané obdélníkové náměstí slouží jako „vstupní brána“ na sídliště a je velmi rušné jak během dne, tak i v podvečer. Většina kolemjdoucích náměstím prochází, aby se dostala z tramvaje na sídliště nebo naopak. Mnoho lidí také využívá obchod s potravinami k nákupům cestou do práce nebo z práce. Na celém náměstí jsou pouze dvě lavičky, naproti vchodu do Alberta a před zelenými plochami. Když jsme seděly na lavičce a pozorovaly, osoby sedící na vedlejší lavičce nás upozornily, že kolem našich nohou proběhla krysa. Že nás někdo upozornil, svědčí o silném smyslu pro komunitu.

Večerní osvětlení náměstí je dostatečné, ale mohlo by být propracovanější a pozvednout vzhled náměstí. Během našeho pozorování od 19:00 do 19:30 hod. jsme napočítaly 140 kolemjdoucích různých věkových skupin. Nejpočetnější skupinu tvořily ženy ve věku 25–64 let (35), které většinou nakupovaly v Albertu, následovala skupina mladých dospělých (29 mužů a 27 žen). Senioři se v tuto dobu venku téměř nevyskytovali; napočítaly jsme 11 osob (5 mužů a 6 žen).

6.1.2 Měření kvality prostoru podle J. Gehla

Shrnutí: Přestože tento prostor byl jedním z našich nejoblíbenějších aktivních míst během dne, večer působil méně bezpečně a více izolovaně od komunity. Nicméně by se z něj snadno dalo vytvořit centrální místo pro setkávání a shromažďování posílením osvětlení a instalací centrálně umístěných kulatých stolů s ochranou proti slunci, které by podpořily konverzaci.

Ochrana (Protection): Prostor je bezpečně vzdálen od silničního provozu. Ačkoli je obecně bezpečný, ve večerních hodinách se pocit bezpečí snižuje. Veřejné osvětlení je z hlediska počtu světel dostatečné, ale samotné osvětlení je slabé, takže stávající zelený prostor zaniká. Lidé se

proměňují ve vznášejícími se stíny, což působí děsivým dojmem. Z podzemního výstupu od tramvajové stanice přichází prostřednictvím ozvěny silný hluk, který se mísí s dopravním hlukem z nedaleké silnice. Nevyskytly se zde žádné nepříjemné pachy ani prach atd. Několik procházejících mužů bylo zjevně opilých, i když nezpůsobovali žádné konkrétní problémy. Lidé vnímaní jako "Romové" byli hojně zastoupeni. Jak bylo zmíněno v rámci ohniskových skupin, ne-romští obyvatelé mohou početné zastoupení romské komunity ve veřejném prostoru vnímat jako potenciálně problémové.

Pohodlí (Comfort): K sezení jsou pouze 2 lavičky, ale ve tmě jsou obtížně viditelné a jsou na okraji prostoru. Nepodporují konverzaci. V oblasti kolem fontány není žádné sezení. Jediné možnosti sezení jsou komerční. Je zde velmi málo úkrytů, i když dva prodejní stánky nabízejí místo k stání, sezení a zdržení. Oblast je převážně funkční a nezdobená, ale ve dne je vstup do vnitrobloku příjemný, protože se otevírá na atraktivní diagonální chodníky a stromy. Ačkoli je zde spousta místa např. k proběhnutí, neexistuje vyhrazený prostor pro hraní/cvičení.

Potěšení (Enjoyment): Prostor je obecně dobře udržovaný a většina konstrukcí vypadá odolně. Lavičky jsou umístěny na přímém slunečním světle, bez úkrytu. Prostor nemá žádnou dominantu nebo estetické objekty.

Doporučení:

Tento vstupní prostor je pro mnoho lidí spojen s prvním dojmem z Dubiny. Je důležité, aby vypadal dobře a udal tón celému okolí. V aktuální podobě působí bezkonceptně a částečně zanedbaně. Utrvzuje návštěvníky v negativní pověsti Dubiny.

- Rozvíjet oblast kolem kruhové fontány se sedadly a převisy, aby se podpořila jako přátelské komunitní místo pro setkávání a aby vytvářela pozitivní první dojem.
- Přidat více laviček. Přidat kruhové stoly s osvětlením v blízkosti fontány, aby se podpořila konverzace mezi obyvateli.
- Zavádět deratizaci a efektivní odstraňování odpadků, aby oblast nelákala hlodavce.
- Zjasnit stávající osvětlení.
- Přidat několik jednoduchých prvků dětského hřiště na okraje prostoru.

6.2 Velká betonová plocha před prodejnou potravin Hruška

6.2.1 Popis prostoru

Pozorovanou plochu charakterizuje velmi prostorné náměstí s malým dětským hřištěm (3 atrakce pro malé děti ve věku 2-5 let), tři lavičky vedle hřiště, velká plocha se třemi kamennými

koulemi a stojanem na kola. Dlouhá strana náměstí je lemována stromy a zeleným pásem, za kterým je asfaltová cesta a tři výškové bytové domy. Na opačné delší straně náměstí se nachází malé "nákupní centrum", které je dominantou náměstí a ostře kontrastuje s okolními panelovými domy. Nákupní centrum je nízká budova, dřevěná, připomínající spíše vesnickou stavbu; působí zchátrale. Okna obrácená k náměstí jsou zakryta zelenou a oranžovou fólií, nelze vidět dovnitř. Vchod do prodejny Hruška je za hřištěm a je vcelku skrytý; na první pohled není zřejmé, že je prodejna otevřená. Samotný supermarket také působí neudržovaně, sortiment je velmi omezený, vybavení je staré, uprostřed malého supermarketu je otevřený prostor bez zboží. Je zde pult s čerstvým zbožím (uzeniny a sýry), samoobslužný pult s pečivem a regály s konzervami, jinými potravinami a několika drogistickými výrobky. Je zde jedna pokladna. Obchod je odpoledne rušný, zákazníci nepodnikají velké nákupy, spíše doplňují zásoby drobného zboží.

Pozorovaný veřejný prostor představuje centrální místo v rámci rezidenční oblasti a nabízí dostatek místa pro různé aktivity a pro různé věkové skupiny, například i pro komunitní centrum. Pěší cesta vedoucí podél náměstí je jednou z hlavních tras z tramvajové zastávky Antonína Poledníka do rezidenční oblasti a je hojně využívána.

Komerční prostor: Vlevo od prodejny Hruška za rohem se nachází lékárna Benu. V zadní části nákupního centra je večerka "Můj obchod" a restaurace/pivnice Assen Srub. Restaurace nabízí venkovní posezení a nedávno prošla rekonstrukcí. Před restaurací byla pozorována skupina kouřících mužů, pravděpodobně se jednalo o hosty.

Uspořádání veřejného prostoru: Náměstí je ohraničeno oplocenou mateřskou školou na jedné straně a zelenou plochou s malým, zdánlivě nefunkčním travnatým kopcem na druhé straně.

Osvětlení: Osvětlení náměstí je relativně slabé, se dvěma pouličními lampami osvětlujícími asfaltovou cestu a částí náměstí. Jedna lampa je umístěna v blízkosti hřiště, zatímco druhá se nachází na užší straně náměstí v blízkosti kamenných soch.

Chování obyvatel ve veřejném prostoru: Během sledovaného období (v odpoledních hodinách, za teplého počasí) bylo malé, ne příliš atraktivní hřiště využíváno 4 malými dětmi ve věku do čtyř let. Byly pod dohledem matek, otců nebo starších sourozenců. Dvě ze tří laviček u hřiště obsadily dvě ženy, které si povídaly. Jedna z žen doprovázela svou malou dceru, která si hrála na hřišti nebo jezdila na koloběžce na přilehlém velkém betonovém „náměstí“. Třetí lavičku jsme obsadily my pro účely našeho pozorování. Další primární zóny k sezení v této oblasti nejsou. Tři mladí dospělí (ve věku 15-24 let) byli na hřišti. Jedna mladá dospělá se

starala o svou mladší sestru, druhý mladý dospělý byl její přítel a dělal jí společnost a připojil se k nim mladý muž z jednoho z okolních bytových domů, také známý/přítel. Dvě další ženy se setkaly na okraji náměstí u stromů, jedna z žen seděla na stojanu na kola, druhá stála vedle ní a doprovázel ji chlapec, pravděpodobně její syn, na kole. Mladší chlapani (5-14 let) využívali betonové „náměstí“ k jízdě na koloběžce a hraní fotbalu, ale ne příliš dlouho. Několik lidí přešlo přes „náměstí“ k vchodu do prodejny Hruška, většinou dospělí. Z našeho místa jsme nepozorovaly žádné seniory. Celkový počet lidí na náměstí byl 16 (během dne).

Dojem, který oblast vyvolává večer a za tmy, se výrazně liší od dojmu během dne. Nedostatečné osvětlení, žádná pohodlná místa k pobytu, veřejný prostor slouží převážně jako tranzitní zóna mezi tramvají, obchodem s potravinami nebo parkovištěm a vlastním bytem. Případně obyvatelé chodí na procházky se psy. Během doby pozorování (pátek večer, 21:00 – 21:30 hod., chladno, studený vítr) bylo venku 20 lidí a čtyři psi. Většina se pohybovala po asfaltových chodnících vedoucích na sídliště a k bytovému domu. Z těchto osob bylo 11 mužů (5 mladých dospělých + 6 dospělých) a 8 žen, z nichž 4 ženy venčily své psy. Čtyři muži stáli vzadu na náměstí před restaurací Srub a kouřili.

6.2.2 Měření kvality prostoru podle J. Gehla

Shrnutí: Pozorované náměstí, i když nabízí potenciál pro různé aktivity, postrádá několik klíčových prvků pro vytvoření skutečně atraktivního veřejného prostoru. Omezené možnosti sezení, absence stínu a nedostatek vymezených aktivních zón snižují jeho přitažlivost. Povrch náměstí není vhodný pro mnoho aktivit a celkový design postrádá soudržnost. Ačkoli obyvatelé využívají prostor pro sociální interakci a rekreaci, vylepšení pro zvýšení funkčnosti a atraktivity místa jsou nezbytná.

V noci působí přední část prostoru opuštěným dojmem a je vnímána jako méně bezpečná. V této centralizované oblasti není žádné vybavení, které by lákalo k trávení času v prostoru. Zadní část prostoru obsadila hojně navštěvovaná restaurace/pivnice, většina lidí je uvnitř. Oblast má však potenciál stát se velmi příjemným komunitním prostorem, kde se budou cítit vítáni všichni.

Nabízí totiž solidní základy pro zajímavé komunitní místo. Je centrální pro mnoho bytů a zahrnuje hřiště, obchod s potravinami, restauraci, lékárnu a další malé podniky. S lepší údržbou a zakomponováním nového vybavení by se prostor mohl stát atraktivním komunitním prostorem.

Ochrana (Protection): Klidný prostor, který je bezpečně vzdálen od silničního provozu; nevyskytují se zde nepříjemné pachy. Nabízí však minimální úkryt – pouze zchátralé převisy

budovy Hruška, bez sezení – obyvatelé jsou vystavení větru a potenciálnímu prachu/nečistotám z asfaltu. Zdá se bezpečný a přátelský, pokud je obsazen lidmi. Dočasná nepřítomnost obyvatel ve večerních hodinách a v noci z něj dělá opuštěné a potenciálně nebezpečné místo, příhodné pro nežádoucí, problematické nebo nelegální aktivity. Přes den lze jen obtížně využívat tento nechráněný prostor, vystavený povětrnostním vlivům, pro hru nebo konverzaci.

Pohodlí (Comfort): Prostor je obecně přístupný a pohodlný. Rozbitý asfalt však charakterizuje mnoho trhlin, nerovností a spadaneho listí, což snižuje přístupnost plochy pro některé skupiny obyvatel (např. osoby se sníženou pohyblivostí, imobilní osoby). Prostor by mohl být lépe vybaven pro krátké pozastavení, a zároveň by mohl být lépe udržován. Místo k sezení nabízí několik laviček, které však mají nevhodnou opěru zad a jsou seskupeny pouze kolem hřiště. Obyvatelé je využívají ke krátkým rozhovorům. Na betonových blocích dále od hřiště si vytvořili vlastní sezení. Všechna sedadla jsou však na přímém slunci. Prostor je nezajímavý a – s výjimkou stromů – se jeví jako špinavý a neobydlený. Za centrum prostoru lze považovat prodejnu Hruška, která působí jako opuštěná a nevhodně udržovaná. Hřiště představuje vhodné místo pro hraní/cvičení, ale jeho rozloha je nevelká a je vhodné pouze pro děti ve věku 2-5 let. Asfaltové náměstí nabízí příhodný prostor pro hru, ale je třeba jej přiměřeně udržovat a zlepšit výstavbou speciálního herního vybavení. Prostor je většinou využíván malými dětmi a dospělými; senioři pouze procházejí.

Potěšení (Enjoyment): Prostor je na pohled nezajímavý. Vybavení je ve špatném stavu a nenabízí přístřešek v případě nepříznivého počasí. Umístění chodníků a stromů ohraničuje prostor, takže je v lidském měřítku, ale v noci se lidé snadno ztrácejí na okraji tohoto mnohem tmavšího prostoru.

Doporučení:

- Zastřešit prostor, např. pergolami, umožňujícími využití veřejného prostoru v různých klimatických podmínkách (např. silné sluneční záření, vítr, déšť).
- Vybavit prostor přenosnými židlemi a lavičkami s pohodlnou opěrkou zad (vhodné i pro seniory).
- Lépe udržovat celý prostor, včetně komerční budovy (Hruška).
- Zakomponovat dekorativní středobod jako je fontána, vodní hřiště, a další dekorativní detaily.
- Vytvořit speciální herní vybavení na asfaltové ploše.

- Nabízet atraktivní využití prostoru různým věkovým skupinám (seniorské hřiště, deskové hry/šachy) a pohlavím (komunitní zahrady).
- Umístit na zemi LED osvětlení aktivované pohybem nebo světelnými podmínkami (ohraničí chodníky) a/nebo zesílit stávající světlo z lamp.
- Vyzdobit prostor, zejména během svátečních dní.
- Zvážit výstavbu komunitního centra (např. v komerční budově).

6.3 Černý kůň/Áčko Music club + oblast kolem Charitního střediska Michala Magone (nizkoprahové zařízení pro děti) v blízkosti základní školy a mateřské školy V. Košáře

6.3.1 Popis prostoru

Pozorovaná oblast může být rozdělena na několik částí s různými funkcemi a charakteristikami.

Při příchodu od prodejny Hruška jsme opustily bezautomobilovou zónu a ocitly jsme na silnici s chodníkem. Obyvatelé oblasti parkují svá auta na kraji silnice a využívají k parkování jakýkoli volný prostor. Automobilová doprava v pátek odpoledne však není příliš intenzivní, ani rušivá.

Komerční prostor (Černý kůň/Áčko Music club): Nízká komerční budova obklopená parkovacími místy působí jako ostrov. Na její úzké straně se nachází restaurace Černý kůň s terasou, která je v pátek odpoledne hojně navštěvovaná. Klientela je smíšená, převažují muži i ženy středního věku. Vlevo od restaurace se nachází oplocená základní škola s mateřskou školou. Mezi komerční budovou a školou vede pěší cesta. Zde se také nachází Áčko Music club, který byl v rámci ohniskové skupiny zmiňován v negativních souvislostech a který byl identifikován jako „problémové místo“. Zejména s ohledem na nevhodné umístění naproti škole/mateřské škole. Klub je otevřen od 20:00 do 5:00 hod., tj. mimo otevírací dobu školy. Pěší cesta je vybavena pouličním osvětlením i bezpečnostními kamerami. Asfaltová pěší cesta vede kolem budovy, na úzké straně je vchod do dvora; vstupní brána je rozbitá a ve dvoře stojí zaparkovaná auta. Nachází se zde studio bojových umění, které je však zavřené. Nakládací rampa vede k malému obchodu s potravinami, který inzeruje “otevřeno” neonovým nápisem. Jedná se o „typický“ vietnamský obchod s potravinami, v době pozorování bez zákazníků. Vedle obchodu s potravinami na nakládací rampě je zadní vchod do Áčko Music clubu. Probíhají zde stavební a rekonstrukční práce, prostor je prašný a hlučný.

Malý les jako improvizované místo setkávání: Na úzké straně komerční budovy s vchodem do dvora se naproti nachází malý lesík s pěšinou. Dva mladí muži sedí v lese na padlém kmeni stromu a pijí pivo; další si odnášejí z vietnamského obchodu s potravinami. Padlý kmen stromu

vypadá, že je často využíván jako místo setkávání. Samotný les je světlý a nezdá se být během dne hrozivý; slouží jako spojovací cesta mezi dvěma asfaltovými pěšinami. Pěšina ústí do cestičky, která vede podél plotu školního areálu a je na druhé straně lemována trávnikem.

Hřiště/sportovní hřiště a nízkoprahové zařízení pro děti: Na trávniku je skatepark, který využívají čtyři teenageři na koloběžkách. Vedle skateparku je několik silných kmenů stromů, na jednom z nich sedí muž a čte si. Trávník hraničí s basketbalovým hřištěm s košem; hřiště je ve špatném stavu a nevypadá atraktivně. Vedle basketbalového hřiště se nachází Charitní středisko, nízkoprahové zařízení pro děti, tj. jsou vítány všechny děti, které dodržují pravidla. Zařízení nabízí během podzimních prázdnin denní program aktivit (plavání, tvoření, halloweenská party). Zařízení se nachází na samém okraji sídliště Dubina; budova je složena z přízemí a prvního patra. Krátká cesta k budově Charitního střediska je nedostatečně osvětlena (jedna pouliční lampa). Cesta od Charitního střediska je lemována nízkými čtyřpodlažními panelovými domy, z nichž každý má v suterénu dvě garáže. Ulice Václava Košáře vede od Charitního střediska kolem restaurace Černý kůň a končí slepou ulicí s parkovacími místy za bytovými domy umístěnými na náměstí s prodejnou Hruška.

Celá pozorovaná oblast je využívána lidmi všech věkových kategorií. Převažují muži, kteří využívají veřejný prostor více: 4 teenageři ve skateparku, tři mladí muži pijící pivo v lese, dva mladí muži jdoucí pěšky, jeden kolemjdoucí se psem. Zaznamenáváme i obyvatele ve věkové kategorii nad 65 let: starší ženy venčící psy, muže sedící na terase restaurace Černý kůň. Během sledovaného období bylo v pozorované oblasti zaregistrováno celkem 30 lidí; většina z nich na terase restaurace.

V noci byla pozorovaná oblast téměř opuštěná. Na letní zahrádce restaurace Černý kůň postávali a kouřili dva muži, dvě ženy seděly u stolu a kouřily. Dva mladí muži stáli před Áčko Music clubem a kouřili. Vše probíhalo v poklidu. Kromě toho jsme zaznamenaly 6 dospělých mužů (jeden se psem) a 3 ženy. Většina z nich byla na cestě domů. Prostor byl tichý a spíše prázdný. V noci jsme nezpozorovaly žádnou nežádoucí nebo problematickou aktivitu.

6.3.2 Měření kvality prostoru podle J. Gehla

Shrnutí: Pozorovaná oblast je složena z několika částí. Oblast je bez odpadků, působí čistě, i když spíše neupraveně. Zelené plochy nemají přímou funkci, nejsou esteticky líbivé, ani udržované nebo lákající k setrvání. Zdá se, že les a zelené plochy vznikly spíše náhodou, než že byly plánovány zahradním architektem. Prostor je široce otevřený povětrnostním vlivům a řídké osídlený, což vyvolává dojem opuštěnosti a nižší bezpečnosti s potenciálním výskytem

patologických jevů. Problémem je nedostatek nekomerčního sezení: místa, kde lidé sedí, jsou převážně improvizovaná a nelákají k pobytu. Přesto jsou místními obyvateli navštěvována a využívána.

Nejasné zaměření a různé způsoby využití tohoto prostoru přispívají k pocitu nepředvídatelnosti. Jednotlivé prvky jsou umístěny nevhodně (např. Charitní středisko), jsou nepřístupné (např. potraviny) nebo vyžadují údržbu a definované rekreační vybavení (např. oblast basketbalového hřiště a skatepark). Charitní středisko je situováno izolovaně na okraji sídliště, jako by nebylo zvlášť významné nebo vítáno. Obecně se zdá, že celá oblast nemá jasný koncept a přímou funkci. Pokud má být tato oblast využívána pro rekreaci obyvatel (park), je třeba investovat do infrastruktury (sezení, osvětlení, estetické detaily), aby byla oblast atraktivní a potlačila image psího parku a hřiště pro hlučné skupiny. Aktuálně oblast využívají téměř výhradně muži.

Ačkoli jsme byly varovány místními obyvateli, že pozorovaný prostor je nebezpečný, nezaznamenaly jsme v noci výskyt problémových jevů. Přesto se po setmění náš pocit bezpečí snížil, protože celá oblast je spíše zanedbaná, široce otevřená povětrnostním vlivům a řídce osídlená. Negativní pocit zesilovalo nedostatečné osvětlení mezi Áčko Music clubem a parkovištěm prodejny potravin, stejně jako v blízkosti skateparku. Nicméně jsme nepozorovaly žádné problémové situace nebo rizikové aktivity.

Ochrana (Protection): Oblast je bezpečně vzdálená od dopravního ruchu a s výjimkou hluku ze stavby v blízkosti prodejny potravin a v oblasti šterkového parkoviště je relativně klidná. V rámci ohniskových skupin byl prostor označen jako problematický a potenciálně nebezpečný (pozorování tento předpoklad nepotvrdilo, a to ani v noční dobu). Při pozorování se prostor jevil jako bezpečný – osvětlení je dostatečné, prostor je monitorován bezpečnostními kamerami (u Áčko Music clubu) – ale otevřenost prostoru a nízký počet procházejících obyvatel může dojem nebezpečnosti vyvolávat.

Prostor je obecně čistý, s výjimkou oblasti parkoviště (odpadky pohozené na zemi atd.). Větší část prostoru je široce otevřená, jediný úkryt představuje placený prostor (restaurace Černý kůň).

Pohodlí (Comfort): Prostor je spíše nepohodlný; není vybaven ničím, co by obyvatele přimělo postát/posedět a využívat prostor. Přístupný je prostor jen do určité míry: chodníky charakterizují výmoly a trhliny v asfaltu, které jsou po setmění stěží viditelné, a tedy

nebezpečnější. Prodejna potravin se nachází v obtížně přístupném prostoru s kovovými schody ke vstupu (vstup není bezbariérový).

Místa k sezení nabízí pouze komerční prostor (restaurace Černý kůň). Oblast není vybavena lavičkami a je nevhodná i pro stání (není se kde opřít). Obyvatelé si vytvářejí improvizovaná sezení na padlých kmenech v lese a poblíž skateparku.

Prostor tak neláká k zastavení a ke krátkým rozhovorům. Vizually nenabízí nic zajímavého (snad s výjimkou lesa). Tma dojem opuštěnosti prostoru zesiluje, obyvatelé pak mohou oblast vnímat jako nebezpečnou.

Skatepark nabízí vhodný prostor pro cvičení/hraní, který je využíván během dne. V noci je neosvětlený, a tedy nevyužívaný, stejně jako samotná basketbalová hřiště. Oblast, která zahrnuje i budovu Charitního střediska, je v noci opuštěná, neosvětlená a působí nebezpečně. V noci jsme zaznamenaly jen procházející dvojici; jeden z procházejících byl zjevně pod vlivem alkoholu. Lesní část prostoru jsme z důvodu nedostatečného pocitu bezpečí neprocházely.

Prostor je tichý, doprovázený mírným hlukem z konverzací hostů v restauraci. Ačkoli jsme očekávaly, že venkovní prostor před Áčko Music clubem bude zaplněný hosty, zaznamenaly jsme pouze dva muže, kteří před klubem tiše kouřili. "Nebezpečí" deklarované v ohniskových skupinách se při pozorování nepotvrdilo. Osvětlení oblasti je spíše slabší, příjemně a lákavě osvětlený byl pouze komerční prostor restaurace. Oblast není chráněna před povětrnostními vlivy.

Potěšení (Enjoyment): Prostor postrádá komunitní energii, není vhodně definován a lidé a hranice se ve tmě snadno ztrácejí. Výjimkou je placený prostor restaurace: je příhodně osvětlený a dobře definovaný.

S pozorovaným prostorem hraničí území základní školy; dá se předpokládat, že oblast kolem školy je přes den frekventovaným místem pro setkávání a hraní. Nicméně škola je od pozorované oblasti oddělena plotem, není s ní propojená.

Oblast nenabízí úkryt před sluncem, větrem nebo deštěm. V letních měsících poskytuje stín les.

Z estetického hlediska se jedná o neatraktivní prostor, ve kterém lidé pravděpodobně nemají zájem trávit čas. V noci oblast působí opuštěně, zanedbaně a nebezpečně. Výjimku představuje komerční prostor restaurace.

Další poznámky:

- Prostor využívají téměř výhradně muži.

- Skatepark využívají dospívající chlapci.
- Charitní středisko představuje komunitní centrum, ale nachází se na okraji sídliště. Nevhodná poloha způsobuje, že je středisko méně viditelné a komfortní k využívání.
- Obyvatelé procházejí oblastí nejčastěji ve dvou, sami nebo se psy.

Doporučení:

- Vybudovat převisy nebo kryté prostory, které jsou zdarma k využití a nabízejí ochranu při nepřízní počasí.
- Zakomponovat lavičky/místa k sezení, které jsou zdarma k využití, zejména kolem skateparku, v lese a podél chodníků.
- Jasně vymezit jednotlivé části prostoru podle účelu jejich využití (např. pomocí značení, nízkých zdí/keřů), aby se omezil negativní dojem z příliš otevřeného prostoru.
- Přemístit Charitní středisko více do centra oblasti nebo využít oblast kolem prodejny Hruška pro komunitní aktivity. Tím by se Charitní středisko pro děti stalo součástí komunitního centra a nabízelo by se více příležitostí k mezigeneračnímu propojení.
- Udržovat chodníky, aby byla zajištěna jejich přístupnost i pro osoby se sníženou pohyblivostí. Zajistit bezbariérový přístup do prodejny potravin.
- Rekonstruovat basketbalové hřiště a vybudovat další rekreační zařízení v blízkosti skateparku.
- Dbát na to, aby byl prostor atraktivní pro různé věkové a genderové skupiny.

6.4 Oblast kolem restaurace U Formana

6.4.1 Popis prostoru:

Pozorovaná oblast kolem restaurace U Formana se nachází uprostřed sídliště Dubina. K hostinci se dostáváme přes poměrně úzkou, ale přesto velmi frekventovanou ulici Václava Jiříkovského. Ta začíná u KFC a vede do středu sídliště. Je využívána především obyvateli, kteří jezdí k bytovým domům. Doprava je zajištěna v obou směrech, auta obyvatel parkují na kraji silnice. Na sídlišti je zřejmý problém nedostatečného počtu parkovacích míst. Zaparkovaná auta představují pro chodce, zejména děti, zdroj potenciálního nebezpečí.

Budova restaurace U Formana je nízká a je postavena z bílých ozdobných cihel. Spolu s hnědými dřevěnými okny, stříškou obloženou hnědým dřevem a špičatou střechou pokrytou taškami kontrastuje budova hostince s okolními šesti až osmipodlažními panelovými domy,

keré lemují náměstí. Komerční budova má rustikální vzhled; kromě restaurace v ní sídlí také kadeřnictví a malý obchod s potravinami, který využívají obyvatelé (zejména starší děti a mladí lidé) k nákupu drobností (nápoje, sladkosti atd.). Před restaurací jsou stoly a lavice pro venkovní sezení a konzumaci nápojů z hostince. Hned vedle lavice se stolem je situován reklamní sloup, který prezentuje informace o kulturních akcích konaných v centru města.

Vedle vchodu do restaurace a vchodu do rohového obchodu s potravinami stojí odpadkové koše. Před budovou je široký chodník lemovaný nízkou zídka, za kterou je kus travnaté plochy se stromy ve tvaru trojúhelníku. Travnatá plocha je na dvou stranách lemována chodníky a silnicí.

Široký chodník před hostincem U Formana je nerovný, asfalt je popraskaný, tři betonové květináče bez rostlin lemují široký chodník směrem k ulici a zaparkovaným autům. Oblast působí spíše opotřebovaně a neupraveně. Na nízké zídce se nachází stojan na kola, který pobíhající děti využívají jako herní zařízení nebo místo k sezení. Naše první pozorování proběhlo 23. října brzy večer. Počasí bylo teplé, pivní zahrádka před restaurací U Formana byla zaplněna hosty. Posadily jsme se ke stolu a objednaly si dva nápoje uvnitř u baru. Jedenáct mužů a osm žen sedělo u několika stolů uvnitř restaurace. U pultu byly 3 servírky. Oblast před restaurací (široký chodník, ale také ostatní chodníky vedoucí ke vchodům do bytových domů) byla rušná. Během 45 minut jsme napočítali dvě batolata, 8 chlapců (5-14 let), zejména před rohovým obchodem, vybavených míči, koloběžkami nebo jízdními koly, a 4 dívky. V oblasti bylo 5 mladých mužů (15-24 let) a 6 mladých žen (15-24 let). Nejvíce zastoupena byla skupina ve věku 25-64 let: někteří byli hosty pivní zahrádky, jiní procházeli směrem k bytovým domům. Napočítali jsme 12 mužů a 7 žen. Věk 65+ byl v pozorované oblasti v podvečer zastoupen málo: 2 muži a 2 ženy venčící psy. Děti a mladí lidé, kteří byli v oblasti kolem restaurace, využívali nízkou zeď, která odděluje trávník od širokého chodníku, k sezení a hraní, ale samotný trávník zůstal nevyužitý. Ulice a chodníky kolem trojúhelníkové travnaté plochy jsou osvětleny pouličními lampami. Lampsy osvětlují prostor dostatečně. Samotný trávník není osvětlen, ale stříška hostince U Formana je jasně osvětlena bílým neonovým světlem.

O týden později, 30. října, jsme opět navštívily pozorovanou oblast. Tentokrát jsme však přijely odpoledne v 15:30 hod. Na první pohled se oblast nezdá být zvlášť rušná. Opět jsme si objednaly dva nápoje u baru v restauraci U Formana a posadily jsme se na zahrádku. Na zahrádce jsme jedinými hosty. Počasí není tak teplé a příjemné jako před týdnem, ale posezení na zahrádce umožňuje: je 15 stupňů a oblačno. Odpoledne sedí u několika stolů v restauraci 4 muži ve věku 25-64 let, dvě ženy a dva muži ve věku 65+. U baru stojí mladá žena (15-24 let),

kteřá se zjevně zná s mladou servířkou. Za barem postává starší servířka. Zatímco čekáme na zahrádce, oblast ožívá: na scénu vstupuje 8 chlapců a 10 dívek ve věku 5-14 let. Někteří se pohybují venku v menších skupinkách a vcházejí do obchodu s potravinami. Skupina asi pětí chlapců a dívek jezdí na koloběžkách po širokém chodníku a poté usedá na nízku betonovou zeď, která lemujee trávnik a chodník. Dva mladí muži venčí každý svého psa. Čtrnáct mladých mužů ve věku 15-24 let kolem nás prochází po chodníku. Ve stejném časovém úseku asi třiceti minut napočítáme 12 mladých žen (15-24 let). Většina z nich se pohybuje ve skupinkách nebo s alespoň jedním dospělým (pravděpodobně rodičem). Jsou podzimní prázdniny. Oblastí prochází dvacet osm mužů ve věku 25-64 let a 46 žen stejné věkové kategorie. Většina z nich nese nákupní tašky a pravděpodobně míří domů. Napočítáme 7 batolat, která jsou na ulici s alespoň jedním rodičem nebo prarodičem. I v tomto čase je skupina seniorů ve věku 65+ v pozorovaném prostoru relativně málo zastoupena: procházejí 4 muži a 3 ženy.

6.4.2 Měření kvality prostoru podle J. Gehla

Shrnutí: Pozorovaná oblast kolem restaurace U Formana je velmi rušná. Za příznivého počasí obyvatelé sedí na zahrádce restaurace. Místo vyvolá dojem aktivního, přátelského prostoru, který ožívá, když se přátelé/rodina scházejí na jídlo, pití a ke konverzaci. V okolí restaurace neexistují další místa k sezení. Děti a mladí lidé využívají k sezení nízku betonovou zeď nebo stojan na kola. Travnatá plocha ve tvaru trojúhelníku není obyvateli využívána. Kromě restaurace, která je vhodným místem pro setkávání obyvatel, ale je komerčním prostorem, další místa k zastavení nebo posezení neexistují. Oblast má spíše tranzitní charakter, vede od tramvajové zastávky k bytovým domům. Má však potenciál stát se atraktivním veřejným prostorem na základě několika drobných zásahů: využití zelené plochy před restaurací, propojení veřejného a komerčního prostoru, zlepšení bezpečnosti chodců a jejich ochrana před automobilovou dopravou.

Ochrana (Protection): Prostor působí velmi bezpečně. Během dne se zde vyskytuje mnoho lidí a komerční část prostoru je dobře osvětlena. Osvětlení ve veřejném prostoru není příliš silné, což ohrožuje především děti, které by si mohly hrát v blízkosti silnice.

Oblast poskytuje relativně dobrou ochranu před silničním provozem. Okraj travnatého trojúhelníku umístěný nejdál od restaurace však sousedí s relativně rušnou silnicí. Provoz je spíše pomalý, ale konstantní.

Z hostince vychází obvyklý restaurační hluk, ale působí příjemně a přátelsky. Prostor prostupuje kouř z cigaret. Omezeně prostor zasahuje hluk silničního provozu.

Ochranu před povětrnostními vlivy nabízí pouze komerční prostor.

Pohodlí (Comfort): Prostor je spíše přístupný, s několika výmoly na chodníku. Nekomerční prostory ke stání/posezení oblast nenabízí, zároveň nabízí jen málo prostoru pro hru/cvičení. Mladší děti využívají nízkou zeď, která odděluje komerční prostor od veřejné travnaté plochy, jako herní prvek a sekundární místo k sezení. Starší děti a dospívající hrají míčové hry v blízkosti restaurace.

Z teenagerů využívají prostor před restaurací aktivně pouze chlapci. Dívky postávají a aktivit se neúčastní. Prostor jim nabízí jen omezené možnosti pro volnočasové aktivity.

Výhled, který oblast poskytuje, je spíše nezajímavý: zahrnuje okolní budovy, příp. stromy. V tomto případě to není podstatné, protože lidé se zpravidla soustředí na setkávání a konverzace v restauraci.

Hluk v restauraci vytváří náročné podmínky pro efektivní naslouchání. Místa k sezení, situovaná v parku, tj. vzdálená od restaurace, by byla užitečná pro ty, kdo chtějí vést soustředěnou konverzaci. Ačkoli je dav v restauraci multigenerační, klidnější prostor může být zvláště důležitý pro starší dospělé.

Potěšení (Enjoyment): Centrem oblasti je restaurace.

Obyvatelé využívají klimatický komfort komerčního prostoru, vnitřní i vnější možnosti posezení, přepis s dobrým osvětlením. Veřejný zelený prostor neposkytuje úkryt a je vystaven slunci, větru a dešti. Celkově působí oblast neutrálním estetickým dojmem.

Doporučení:

- Vybudovat malou zeď nebo vysadit živý plot podél nejvzdálenější hrany veřejné trojúhelníkové travnaté plochy, aby se prostor zřetelněji vymezil, podpořilo se jeho využívání, a zároveň se zabránilo dětem v pobíhání v blízkosti rušné silnice.
- Vytvořit vyhrazenou kuřáckou zónu vedle hostince U Formana.
- Vybudovat převisy nebo kryté prostory, které jsou zdarma k využití.
- Vybudovat jednoduché herní prvky ve volném zeleném prostoru.
- Zakomponovat lavičky/místa k sezení do volného zeleného prostoru, aby zejména starší dospělí získali místo pro setkávání a konverzace nezatížené hlukem restauračního provozu.
- Zakomponovat umělecké prvky (např. nástěnná malba na nové ohraničující zdi atd.), které zvýší estetickou hodnotu oblasti, do volného zeleného prostoru.

7 Další výsledky pozorování

7.1 Vnímání panelového sídliště Dubina zvnějšku

Panelové sídliště Dubina neprovází dobrá pověst, u obyvatel z jiných částí města Ostravy vyvolává negativní asociace. Týkají se zejména vyšší kriminality a obecně sníženého pocitu bezpečí. Rozšířený je názor, že Dubinu obývají především sociálně slabší vrstvy obyvatel, a ostatní obyvatelé Dubiny by se z anonymního panelového sídliště raději odstěhovali, kdyby jim to finanční situace umožňovala. Naprostá většina obyvatel jiných částí Ostravy nemá důvod Dubinu navštěvovat, snad s výjimkou Nového roku, kdy je lákavou atrakcí místní ohňostroj. Jinak je Dubina čtvrtí bez atraktivních památek nebo možností společenského vyžití, která návštěvníky neláká. Dubina je vnímána jako místo, kde lidé nechtějí žít.

7.2 Vnímání panelového sídliště Dubina v rámci ohniskových skupin

Účastníci blíže nespecifikovaných ohniskových a pracovních skupin MMO se vyjádřili, že jedním z hlavních problémů sídliště Dubina jsou jeho obyvatelé. Uvedený problém se vztahuje zejména na konkrétní skupiny obyvatel – např. osoby závislé na sociální podpoře, drogově závislé jedince nebo problematické komunity (často jsou v této souvislosti zmiňováni Romové). V budoucnosti může pro Dubinu představovat výzvu i stárnutí populace. Zatímco v současnosti má Dubina nižší podíl obyvatel ve věkové kategorii 65+ než zbývající části Ostravy, v důsledku absence přílivu mladých lidí – zejména kvůli image Dubiny jako nepřijatelného místa k bydlení – může stárnutí obyvatelstva způsobit problémy v budoucnu.

Dalším zmíněným problémem je vysoká míra anonymity mezi obyvateli, kteří se navzájem neznají a v mnoha případech ani nemají zájem o navázání kontaktu. Pocit sounáležitosti s místem je, podle účastníků ohniskových a pracovních skupin, slabý, což je zčásti způsobeno nízkou architektonickou kvalitou staveb a veřejných prostor. Veřejné prostory jsou podle členů pracovní skupiny často neudržované a nečisté, zejména v okolí bytových domů. Sídliště zahrnuje převážně obytné budovy, což přispívá k husté zástavbě a často nepřehlednému dojmu. Oblast navíc postrádá jakékoli centrální místo, které by sloužilo jako prostor pro komunitní život.

Jedním z výstupů pracovních skupin magistrátu města Ostravy je zjištění, že obyvatelům sídliště Dubina chybí pestrá nabídka volnočasových aktivit. Chybí místa pro setkávání, kulturní vyžití a odpočinek. Veřejný prostor působí jednotvárně a nezajímavě, zejména pro mladé lidi. Zelené plochy a mobiliář nejsou využity efektivně. Dubina je často spojována s vysokou kriminalitou, sociálními problémy a negativním vnímáním ze strany obyvatel jiných částí

města. Levné bydlení přitahuje různorodé obyvatelstvo, což zvyšuje anonymitu a fluktuaci. Nedostatek parkovacích míst je jen dalším problémem této lokality.

V pozitivní souvislosti bylo zmíněno, že Dubina je místem s velkým potenciálem. Silnou stránkou jsou skupiny obyvatel, které projevují vysokou míru zájmu o rozvoj komunity. Příznivá poloha, dostupnost služeb a zelené plochy jsou dalšími faktory, které zvyšují atraktivitu této lokality.

7.3 Dubina očima jejích obyvatel

Vnímání panelového sídliště Dubina jeho obyvateli je rozporuplné. Na jedné straně nás obyvatelé během pozorování přímo upozorňovali, že Dubina je nebezpečná a existuje zde mnoho míst, kterým je lépe se vyhnout. Často jsme také slyšely stížnosti na romskou komunitu žijící na Dubině: z perspektivy ne-romských obyvatel si přivlastňuje veřejný prostor, znečišťuje ho a celkově narušuje veřejný život na Dubině. Nikdo z obyvatel, kteří si stěžovali na soužití s Romy, nevedl, že by se osobně setkal s problematickým chováním; vždy se jednalo o zprostředkované problémy a zkušenosti, které měli známí a které znali z doslechu. Objevovaly se také stížnosti na osoby bez domova, které přespávají na lavičkách v parku nebo táboří v lese poblíž základní školy V. Košaře. Výroky o tom, že panelové sídliště je znečištěné, zanedbané a vyznačuje se vysokou mírou kriminality, jsou v ostrém kontrastu s tvrzeními stejných obyvatel, že se na Dubině cítí velmi dobře, že se jim tam žije dobře a že jsou se svou bytovou situací celkově spokojeni.

7.4 Dubina očima neutrálních pozorovatelů

Naše pozorování v terénu negativní tvrzení o Dubině vyvrátilo. Našly jsme čistý, přiměřeně bezpečný a klidný prostor s dobrou komunitní atmosférou a velkými zelenými plochami. Lidé nám byli ochotní pomoci, dbali na bezpečí ostatních a měli zájem oblast rozvíjet a vylepšovat. I když se u pozorování jedná o momentální snímek prostoru, je třeba zmínit, že jsme nezaznamenaly osoby spící na lavičkách, ani skupiny obyvatel, které by byly hlučné nebo by znečišťovaly veřejný prostor. Pocit nebezpečí nebo ohrožení jsme zaznamenaly jen zřídka, a to pouze po setmění na málo frekventovaných místech bez dostatečného osvětlení. Večer a v noci také procházelo oblastí méně lidí, přičemž, podobně jako ve dne, se většinou jednalo o muže. Policisté, se kterými jsme mluvily při obchůzkách sídliště, uvedli, že na Dubině nejsou žádná konkrétní, jasně definovaná „problémová místa“ a že je obecně na sídlišti bezpečno. Jako „problémové části“ Ostravy označili Mariánské Hory, Zábřeh a Přívoz.

Kontrast mezi varováními a našimi pozorováními ukazuje nesoulad mezi subjektivním vnímáním prostoru očima obyvatel Dubiny a vnímáním prostoru pozorovateli, kteří usilují o objektivní pohled na danou oblast. To je zároveň jeden z klíčových problémů, kterému je na Dubině potřeba čelit. Nesoulad vhodně ilustruje reakce obyvatele Dubiny během našeho večerního pozorování: „Opravdu? Na Dubině v pátek večer?“ Poté nás varoval: „Buďte opatrní, je to tu nebezpečné,“ a vzápětí dodal: „Ale je to opravdu bezpečno. Mám to tu rád.“

Panelové sídliště Dubina prošlo v posledních letech řadou změn, např. ve složení obyvatel. Změny negativně vnímají starousedlíci, kteří na Dubině žijí déle než deset let v relativně stabilních panelákových komunitách. Zvýšená fluktuace obyvatel a příliv údajně sociálně slabších osob, zejména příslušníků romské komunity, vyvolává nespokojenost dlouhodobě usazených obyvatel sídliště Dubina. Obecné předsudky vůči příslušníkům romské komunity, obava z finančního znevýhodnění (např. pokles cen nemovitostí) v důsledku přílivu Romů i obecné obavy ze sociálního úpadku a nejistoty mají vliv i na vnímání veřejného prostoru, který je charakterizován jako neudržovaný a špinavý.

Fakt, že starousedlíci srovnávají minulost („vše bylo lepší“) se současností (nestabilní komunity), ukazuje, že obyvatelé Dubiny pociťují ke své čtvrti silné pouto a že zažívají pocit sounáležitosti, který je v současné době ohrožen. Na základě našich pozorování a rozhovorů s obyvateli se domníváme, že integrace nových obyvatel Dubiny a překonání předsudků je pro tuto oblast jedním z nejdůležitějších úkolů. Posilování pocitu sounáležitosti, poskytování příležitostí k setkávání, komunikaci a přijetí faktu, že se společnost, a tedy i veřejný prostor, vyvíjí a že tyto změny mohou utvářet a ovlivnit sami obyvatelé, je pro tuto komunitu důležitější než budování nových služeb nebo otevírání nových prodejen. Zdá se, že obyvatelé Dubiny jsou s infrastrukturou obchodů a služeb celkem spokojeni. Vnímají, že možnosti, které Dubina přímo nenabízí, jsou dostupné v těsné blízkosti za hranicemi Dubiny.

Ačkoli se tento projekt (pozorování a dotazníkové šetření) zaměřoval na zjištění, jaké služby (např. lezecká stěna, kavárny apod.) by obyvatelé Dubiny potřebovali nebo uvítali, obyvatelé uváděli, že nabídku služeb pokládají za dostačující. Naše pozorování bylo v rozporu s předpokladem, že obyvatelé potřebují nové služby. Naopak jsme zaznamenaly potřebu laviček, ochrany před nepřízní počasí, potřebu jasného vymezení prostoru a ochrany před silniční dopravou, potřebu herních prvků v mobiliáři oblasti, potřebu lepší údržby zelených ploch a silnějšího osvětlení. Pracovat je potřeba především na vytváření příležitostí pro komunitní život a také na podpoře příležitostí pro spolupráci a setkávání obyvatel Dubiny v rámci komunitního centra a za odborné podpory sociálních pracovníků.

7.5 Segregovaný versus inkluzivní veřejný prostor

Segregace veřejných prostor podle pohlaví a věku není problémem, který by se vyskytoval jen na Dubině, ale lze jej pozorovat ve veřejném prostoru obecně (např. Noon, Ayalon: 2018).

Zaznamenaly jsme, že senioři na Dubině jen zřídka využívali venkovní veřejné prostory. Nedostatek laviček může být hlavním důvodem jejich absence. Chybí aktivity pro seniory, veřejná místa pro setkávání bez nutnosti konzumace nápojů či pokrmů v kavárnách a restauracích. Pravidelné příležitosti pro setkávání, nabídka (i sportovních) aktivit pro seniory či nabídka kulturních zážitků, ale i aktivity pro věkové smíšené skupiny nebo multigenerační aktivity, by mohly posílit pocit sounáležitosti s místem, a zároveň omezit problém stárnutí populace na sídlišti.

Veřejný prostor na Dubině je zejména prostorem mužů. Téměř všechny bezplatné volnočasové aktivity, které lze ve veřejném prostoru provozovat, odrážejí zájmy mužů (fotbalová hřiště, basketbalová hřiště, jiná sportoviště a skateparky). Zároveň i komerční nebo polokomerční aktivity oslovují spíše mladé muže (kluby bojových umění, posilovna apod.). To samozřejmě neznamená, že se o bojová umění nebo svalový trénink nezajímají také dívky nebo mladé ženy, ale zejména v rámci těchto aktivit je zřejmá silná statistická segregace podle pohlaví; což platí i pro většinu míčových sportů.

Dalším důvodem, proč se mladé ženy méně často vyskytují na veřejných prostranstvích, jsou ve srovnání s muži odlišné potřeby a očekávání od veřejného prostoru. Začíná to větší potřebou bezpečí: ženy odradí nedostatečné osvětlení, nepřehlednost terénu, potenciálně nebezpečná zákoutí jako jsou malé zalesněné plochy, křoví, odlehlá místa. Zároveň dívky a chlapci mají odlišné zájmy, zejména v pubertě. Mladé dívky mohou mít příležitost více využívat veřejný prostor a být viděny např. prostřednictvím aktivit v komunitních zahradách, na malých, bezpečných a přehledných místech k setkávání a posezení, na sportovištích (kolečkové brusle apod.).

Když jste vrátíme ke koncepci Jana Gehla, pro Dubinu by bylo příhodné klást větší důraz na vytváření veřejného prostoru, který je inkluzivní a přístupný všem. Veřejný prostor by měl být navržen tak, aby podporoval setkávání lidí různého věku, pohlaví a zájmů. Toho lze dosáhnout např. vytvořením flexibilních prostor, které mohou být přizpůsobeny různým aktivitám; zajištěním bezbariérového přístupu a podporou rozmanitých funkcí prostoru jako jsou místa pro odpočinek, hraní, sport, kulturní akce a setkávání. Integrativní veřejný prostor podle Gehla není jen fyzickým prostorem, ale také místem sociálních interakcí a budování komunity.

7.6 Uspořádání veřejného prostoru na Dubině

Panelové sídliště Dubina nabízí řadu zelených ploch a stromů, které mohou obyvatelé využívat k procházkám nebo jako relaxační zóny. Tyto plochy však zřejmě vznikly náhodou a funkci relaxačních zón neplní. Přesto mají potenciál prostřednictvím architektonických a krajinářských zásahů tuto funkci plnit a přispět tak k celkové pohodě obyvatel panelového sídliště. Zároveň je žádoucí propojit veřejné a komerční prostory a tím více stmelit komunitu. Zřetelnější vymezení a členění jednotlivých prostor by mohlo lidem pomoci lépe je využívat a necítit se v nich „ztraceni.“

8 Literatura:

Gehl, J. (2011). *Life Between Buildings: Using Public Space*. 6th ed., Washington, DC: Island Press.

Gqola, P. D. et al. (2024). Gender and public space. In: *Gender & Development*, 32(1–2), pp. 1–25. doi: 10.1080/13552074.2024.2376976.

Hudeček, T. et al. (2021) *Ostrava: Sídlíště, jak dál? Dlouhodobě udržitelná transformace sídlišť statutárního města Ostravy*. Ostrava: VŠB-TUO.

Noon R.B; Ayalon L. (2018). Older Adults in Public Open Spaces: Age and Gender Segregation. In: *Gerontologist*. Jan 18;58(1):149-158. doi: 10.1093/geront/gnx047. PMID: 28535273.

9 Seznam obrazů

Obrázek 1: Mapa Dubiny - místa pozorování 10